

ΠΑΡΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ **ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΡΙΤΣΗΣ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ :
ΧΑΤΖΗΠΕΤΡΟΥ ΑΥΓΗ
ΧΡΙΣΤΙΔΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΗ
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΑΚΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ:
κος ΧΑΙΔΟΠΟΥΛΟΣ Γ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
A. ΠΑΡΕΛΘΟΝ	3
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	7
Η ΑΡΧΙΚΗ ΣΚΕΨΗ.....	17
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ.....	19
ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ.....	21
Ο “ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ”.....	23
ΜΕΛΕΤΕΣ.....	27
B. ΠΑΡΟΝ	31
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ.....	35
ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	37
ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΜΕΣΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ.....	39
ΠΡΟΣΒΑΣΕΙΣ.....	43
ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ.....	49
Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ.....	53
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ.....	55
-ΜΠΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ.....	57
-ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ ΑΠΟ ΒΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΝΟΤΙΑ.....	61
Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ Α.ΤΡΙΤΣΗΣ.....	75
ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ.....	83
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ.....	87
EQUAL-NATURA SHOP.....	91
ΧΡΗΣΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ.....	93
ΠΑΡΑΤΑΙΡΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ.....	99
Η ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΜΕ ΤΟ ESCAPE-CARREFOUR ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ.....	103
ΒΟΛΤΑ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ.....	105
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΝΤΥΠΩΣΗ.....	111
Γ. ΜΕΛΛΟΝ...	113
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	115
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	123

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της κατοίκησης των ανθρώπων ανα ομάδες και η οργάνωση κοινωνιών και πόλεων ανάγεται στην αρχή της ύπαρξης της ανθρωπότητας. Αυτό που χαρακτηρίζει όμως την κάθε εποχή είναι η μορφή και η συγκρότηση της πόλης.

Σε ό, τι αφορά στην Αθήνα του 20ου αιώνα, τα γεγονότα που στιγμάτισαν την ανάπτυξη της είναι αφενός μεν ο παγκόσμιος και ο εμφύλιος πόλεμος, που ούτως ή άλλως αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη κάθε πόλης και οικονομίας γενικότερα και αφετέρου ο μεγάλος αριθμός προσφύγων που κατέφθασε μετά τη μικρασιατική καταστροφή το 1922 και αναζητούσε να απορροφηθεί άμεσα και αποτελεσματικά. Οι δύο αυτοί παράγοντες, που ώθησαν σε μια γρήγορη ανάπτυξη και εξάπλωση της ως τότε πόλης, είχαν σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη ενός άναρχου και μη ελεγχόμενου συστήματος δόμησης ιδίως στα μέσα του αιώνα. Η αυθαίρετη δόμηση και η έλλειψη πολεοδομικού σχεδιασμού γρήγορα έκαναν αισθητά τα αρνητικά τους αποτελέσματα. Οι ελεύθεροι χώροι συρρικνώθηκαν και σε πολλές περιπτώσεις εξαφανίστηκαν. Το οδικό δίκτυο άρχισε και αυτό να αποδεικνύεται ανεπαρκές και γενικότερα η κατάσταση στην πρωτεύουσα απαιτούσε άμεση παρέμβαση.

Η προσπάθεια αναβάθμισης της ποιότητας ζωής θα μπορούσαμε να πούμε ότι ξεκινά όταν το 1979 επι υπουργίας του Στέφανου Μάνου στο ΥΠΕΧΩΔΕ έχουμε μείωση του συντελεστή δόμησης στην Αθήνα, καθώς και την κατασκευή του πρώτου πεζόδρομου. Η προσπάθεια συνεχίστηκε και επι υπουργίας Αντώνη Τρίτση και εντάθηκε όταν μετά το 1985 προωθείται και απο το εξωτερικό μια πολιτική «αποβιομηχανοποίησης» και στροφής προς την κατοικία και την οικοδομή, ακολουθώντας όμως ορισμένους κανόνες ανάπτυξης.

Έτσι, πλησιάζοντας στο 2000, και συγκεκριμένα το 1997, στα πλαίσια της αναβάθμισης του επιπέδου διαβίωσης της πόλης, έχουμε την απόφαση της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων και χώρων πρασίνου της Αθήνας. Αυτή ασφαλώς είναι μια κίνηση που δίνει ώθηση προς αυτή την κατεύθυνση, απαιτεί όμως γενικότερη υποστήριξη καθώς και την ανάπτυξη πολιτικής δόμησης φιλικής στο περιβάλλον.

Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με ερεθίσματα που δεχτήκαμε στη διάρκεια φοίτησης στη σχολή μας, είχαν σαν αποτέλεσμα να αναπτύξουμε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους εναπομείναντες ελεύθερους χώρους και χώρους πρασίνου της Αθήνας. Την προσοχή μας κέρδισε το πάρκο Αντώνης Τρίτση που βρίσκεται στο Ίλιον και το οποίο θα αποτελέσει αντικείμενο της διάλεξης που θα ακολουθησει. Θελήσαμε να το μελετήσουμε και να εκπονήσουμε τη διπλωματική μας εργασία πάνω σε αυτό. Με την άφορμή της διάλεξης θα θέλαμε να σας παρουσιάσουμε το πρώτο στάδιο της, δηλαδή αυτό της μελέτης και έρευνας του θέματος...

A. ΠΑΡΕΛΘΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

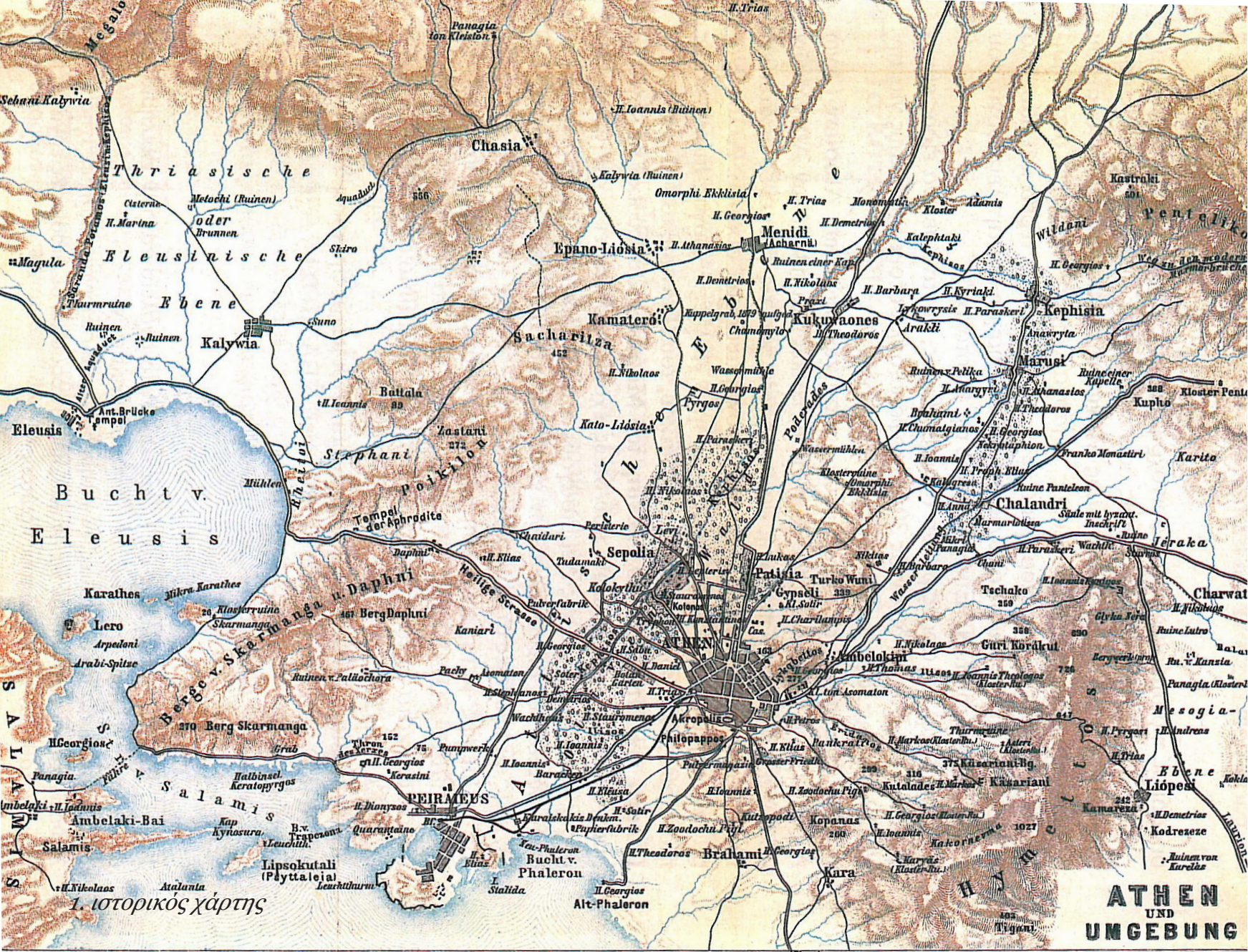
Τα χρόνια της απελευθέρωσης, πολλά τουρκικά κτήματα στην Αττική αγοράστηκαν από πλούσιους Έλληνες και ξένους γαιοκτήμονες, ένας από τους οποίους ήταν και ο **Ιωάννης Παπαθεωδώρου Λεφάκης** από την Άνδρο. Το κτήμα του Λεφάκη, κάπου 300 στρέμματα βρισκόταν στον συνοικισμό Δραγουμάνου και συγκεκριμένα εκεί που βρίσκεται σήμερα ο **Πύργος Βασιλίσσης** στο ομώνυμο κτήμα.

Ο Λεφάκης, μόλις κατάφερε να επισημοποιήσει τους τίτλους ιδιοκτησίας, το πούλησε τον Μάιο του 1838 (έναντι 10.000 δρχ.) στους Άγγλους **John Williams** και **George Miles**, οι οποίοι ενδιαφέρονταν να κάνουν επενδύσεις στην νεοαπελευθερωμένη χώρα. Οι Άγγλοι φύτευσαν αμπέλια, οπωροφόρα δέντρα, έφτιαξαν εγκαταστάσεις. Διαμόρφωσαν επίσης κήπους και καλλιέργησαν συστηματικά τα αρόσιμα τμήματα.

*η πρώτη
διαμόρφωση*

Το 1840, διέλυσαν την κοινοπραξία και ο Miles πούλησε το μερίδιο του στον Williams. Ο Williams, που βεβαίως δεν μπορούσε να καλλιεργεί μόνος του το κτήμα, έφερε κηπουρούς από την Μάλτα και γεωργούς από το Μενίδι, μοιραζόμενος μαζί τους τα εισοδήματα. Το 1848 όμως, αποφάσισε να φύγει από την Ελλάδα και πούλησε το κτήμα στον **Δημήτριο Κοντάκη**, αντί 10.370 δρχ.

Φαίνεται ότι οι προσπάθειες των Εγγλέζων να αποκομίζουν σημαντικά έσοδα από την καλλιέργεια του κτήματος δεν απέδωσαν και παρόλο που έφτιαξαν ένα ομολογουμένως θαυμάσιο αγρόκτημα, δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Αυτό το κτήμα και γενικότερα το τοπίο συγκίνησαν την **βασίλισσα Αμαλία** το καλοκαίρι του 1848, σ'έναν από τους γνωστούς περιπάτους της εις τα πέριξ των Αθηνών. Απεκάλεσε μάλιστα την τοποθεσία '**τερπνή και χαρίεσσα**', κατά τον Σουρμελή.

Το Σεπτέμβριο του 1848, το κτήμα Κοντάκη αγοράζεται από τους βασιλείς, οι οποίοι, πολύ σύντομα, θα προχωρήσουν και σε νέες αγορές, προκειμένου να το επεκτείνουν. Έτσι από το 1848 έως το 1861, (έναν χρόνο πριν την έξωση) η βασιλική Αυλή θα συνάψει 47 νέες συμφωνίες αγοράς ακινήτων στην περιοχή μας, δημιουργώντας ένα ενιαίο κτήμα 2.500 στρεμμάτων.

το κτήμα 2.500 στρ.

Η διαμόρφωση του κτήματος άρχισε αμέσως μετά την αγορά του πρώτου κομματιού από τον Κοντάκη και συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια. Στις εργασίες, τις οποίες επόπτευε προσωπικώς η Αμαλία, χρησιμοποίησε τους γνωστούς ανακτορικούς κηπουρούς **Σμίτ** και **Μπαρώ**, που είχαν φτιάξει και το Βασιλικό Κήπο.

Η βασίλισσα προσέλαβε εργάτες από τα γύρω χωριά. Βαυαρούς που είχαν παραμείνει στη χώρα και είχαν εγκατασταθεί στο Ηράκλειο Αττικής, έμπειρους αμπελουργούς από τα Μέγαρα. Επρόκειτο χωρίς αμφιβολία για μια πολύ σοβαρή προσπάθεια, τα επιτυχή αποτελέσματα της οποίας, φάνηκαν στα αμέσως επόμενα χρόνια.

Στο αγρόκτημα φυτεύτηκαν χιλιάδες οπωροφόρα δένδρα, 3.700 μουριές, πολλά στρέμματα φυσιτικές, κάπου 180 στρέμματα αμπέλια, χιλιάδες ελαιόδεντρα, σπάνιες ποικιλίες καλλωπιστικών φυτών από χώρες του εξωτερικού. Μεγάλα τμήματα άρχισαν να καλλιεργούνται και να σπέρνονται βαμβάκι, καλαμπόκι, τριφύλλι, βρώμη, βρίζα, πατάτες, κουκιά, φασόλια.

*μετέπειτα
διαμόρφωση*

τα ζώα

Με την φροντίδα της Αμαλίας αγοράστηκαν 40 αγελάδες καλής ράτσας από την Αγγλία, την Ελβετία και το Ολδεμβούργο. Πτηνά από τις Ινδίες και την Αφρική, πρόβατα μερινός, χοιρίδια, αραβικά άλογα. Μέχρι καμηλοπαρδάλεις έφερε στο κτήμα η βασίλισσα.

οι εγκαταστάσεις

Στις παλιές εγκαταστάσεις προστέθηκαν και πολλές άλλες. Οικήματα εργατών, στάβλοι, υπόστεγα, αποθήκες. Για την ανάγκη της άρδευσης έγιναν γεωτρήσεις, ανοίχτηκαν νέα πηγάδια. (Οι γεωτρήσεις στο κτήμα έγιναν το 1856, υπό την επίβλεψη του γάλλου υδρολόγου Berjeau, από γαλλική εταιρεία. Νερά βρέθηκαν αρκετά, δεν είχαν όμως μεγάλη ‘αναπηδητική’ δύναμη). Έγινε προμήθεια νέων αρότρων, καθώς και διαφόρων άλλων γεωργικών μηχανημάτων, άγνωστων στους Έλληνες γεωργούς.

το όραμα της βασίλισσας

Έτσι, πολύ σύντομα, το κτήμα εξελίχθηκε σ’ ένα πρότυπο **Κέντρο Γεωργίας και Κτηνοτροφίας**. «Ήθελε -σημειώνει η Σοφία Αλιμπέρτη για την Αμαλία- να εξαναγκάσει τους κατοίκους των γύρω χωριών, να επιδοθούν στην γεωργία, τη σηροτροφία, την αμπελουργία, την κτηνοτροφία».

Τα προϊόντα του αγροκτήματος – την επιστασία του οποίου η Αμαλία ανέθεσε στο Γραμματέα της Αυλής **Φερδινάνδο Σίφερτ** (πρώην δασονόμο) – ήταν ποικίλα και εξαιρετικής ποιότητας. Πολλά απ’ αυτά επαινέθηκαν σε εκθέσεις, ενώ άλλα βραβεύθηκαν.

Κατά τα τέλη του 1856 είχε σχεδόν διαμορφωθεί. Στο μεταξύ παράλληλα με τις εργασίες χάραξης και διαμόρφωσης, άρχισε και η κατασκευή της **βασιλικής επαύλεως**. Στη θέση ενός παλαιού Πύργου, που υπήρχε στη μέση περίπου του κτήματος, και χρησίμευε πιθανότατα ως κατοικία των πρώην άγγλων ιδιοκτητών, άρχισε να κατασκευάζεται ένας νέος, γοτθικού ρυθμού, κατ' απομίμηση του Πύργου του Hohen Schwangau όπου γεννήθηκε ο Όθωνας, από το γάλλο αρχιτέκτονα Florimond Boulanger. Από αυτόν τον πύργο που υπήρχε εκεί, συνήθιζαν να ονομάζουν και το κτήμα 'Πύργο'.

ο νέος Πύργος

Οι εργασίες ανέγερσης της νέας βασιλικής επαύλεως θα πρέπει να ολοκληρώθηκαν στις 13 Αυγούστου 1854, ημερομηνία κατά την οποία έγιναν τα εγκαίνια. Το μέρος αυτό, έγινε έκτοτε και το τέρμα των καθημερινών περιπάτων της Αμαλίας.

τα εγκαίνια

Το πόσο η **Μεγάλη Ιδέα** είχε επηρεάσει τους βασιλείς, φαίνεται και από τα παρακάτω. Στους έξι φυσικούς λοφίσκους που υπήρχαν στο αγρόκτημα προστέθηκε το 1857 με εντολή της Αμαλίας και ένας 7ος τεχνητός. Στους λόφους αυτούς η βασίλισσα έδωσε ονόματα Αργοναυτών: Ιάσων, Πολυδεύκης, Κάστωρ, Θησέας, Ηρακλής, Ορφεύς, Πηλεύς. Ύστερα από αυτό, αποφάσισε να δοθεί στο κτήμα η επωνυμία **«ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ»**. «Επειδή το κτήμα είχε 7 λόφους, έδωκα εις αυτό την επωνυμία 'Επτάλοφος' όπως ονομάζεται και η Πόλις» έγραφε η Αμαλία στον πεθερό της Λουδοβίκο, το καλοκαίρι του 1857.

“επτάλοφος”

Τλιον τρώας

Η απασχόληση εκατοντάδων εργατών στο αγρόκτημα της Επταλόφου και η διαμονή τους, καθώς και η διαμονή των αξιωματούχων και ειδικών, αλλά και το ενδιαφέρον εύπορων αθηναϊκών οικογενειών για την οικοδόμηση εξοχικών τους επαύλεων κοντά στις βασιλικές εγκαταστάσεις δημιούργησαν την ανάγκη ενός νέου οικισμού, δίπλα στην Επτάλοφο. Αυτός ήταν και ο λόγος που στα 1858, τον Μάρτιο, ιδρύεται ο οικισμός **ΙΛΙΟΝ ΤΡΩΑΣ**. Οι βασιλείς διέταξαν την εξαρχής διαμόρφωση του οικισμού βάσει ιπποδάμειου ρυμοτομικού συστήματος και κατασκεύασαν τους δρόμους του νέου οικισμού, την κεντρική πλατεία, την εκκλησία 'Ευαγγελισμός της Θεοτόκου', το σχολείο.

ο διωγμός των βασιλέων

Η απολυταρχία του Όθωνα δυσaráεστησε πολύ σύντομα τον ελληνικό λαό, γεγονός που οδήγησε στον ξεσηκωμό του λαού και στο διωγμό των βασιλέων από τη χώρα. Στις 12 Οκτωβρίου 1861 μετά την κορύφωση των αντιβασιλικών αισθημάτων, ο Όθωνας και η Αμαλία αναγκάστηκαν **να εγκαταλείψουν** την Ελλάδα.

1. εικόνα πάρκου

Μετά την έξωση, κάθε έργο ανάπτυξης στο αγρόκτημα Επτάλοφος σταμάτησε, το ίδιο και στον οικισμό Ίλιον Τρωάς. Οι βασιλικές αυτές επωνυμίες προκαλούσαν απέχθεια στο λαό και σύντομα ξεχάστηκαν. Το αγρόκτημα ερήμωσε και μόνο κάποιοι εργάτες περιόριζαν τις ασχολίες τους στους στάβλους και στους αχυρώνες.

ερήμωση

Με το Ψήφισμα της **Β' Εθνικής Συνέλευσης της 3ης Ιουλίου 1863**, τα ανάκτορα και οι Βασιλικοί Κήποι, κηρύσσονται **Εθνική ιδιοκτησία** και η διαχείριση του κτήματος της Επταλόφου, ανετέθη στο Υπουργείο των Οικονομικών. Η δε επιστασία του στον πρώην ανακτορικό κηπουρό Smit. Αργότερα ο Όθωνας έκανε **πληρεξούσιο** το γραμματέα του **Shevert** για την **ενοικίαση ή πώληση του κτήματος**.

*η κήρυξή του ως
εθνική ιδιοκτησία*

Στο μεταξύ η Ελληνική Κυβέρνηση, είχε εκποιήσει πολλά από τα περιουσιακά στοιχεία του. Τέλος, το 1864, το κτήμα, γνωστό πια ως **Ψύργος Βασιλίσσης**, ενοικιάστηκε στον **Ηλία Παπαηλιόπουλο**, σύζυγο της Κυρίας των Τιμών Πηνελόπης Λιδωρίκη – Παπαηλιοπούλου. Το 1867 ο Όθωνας πεθαίνει και το 1870 θα αγοράσει το κτήμα ο βαρόνος **Σίμων Σίνας**, ενώ 8 χρόνια αργότερα ο Ψύργος Βασιλίσσης θα περιέλθει στον **Γεώργιο Παχύ**.

νέοι ιδιοκτήτες

Την κόρη του Γ. Παχύ, την Λαυρία παντρεύτηκε ο **Φερνάρδος**, ο γιός του Ιταλού διάσημου μεταλλωρύχου και επιχειρηματία **Giovani Baptist Serpieri** (νονός της Λαυρίας και ιδιοκτήτης των μεταλλείων του Λαυρίου). Έτσι, μετά το θάνατο του Παχύ, το Κτήμα θα περάσει στην οικογένεια Σερπιέρη.

Σερπιέρης

Ο γιός της Λαυρίας και του Φερνάρδου, **Ιωάννης Βαπτιστής Σερπιέρης** που σπούδασε γεωπόνος στη Γαλλία, παντρεύτηκε την **Ιουλία Βλαστού**, συγγενή της άλλοτε Κυρίας των Τιμών της βασίλισσας Αμαλίας, Πηνελόπης Λιδωρίκη. Το ζεύγος, στηριζόμενο στις γεωπονικές γνώσεις του Ιωάννη, αποφάσισε να ξαναζωντανέψει το κτήμα.

*“Αγροτική Εταιρεία
Πύργου Βασιλίσσης”*

Έτσι τον Ιούνιο του 1931, συνέστησε Ανώνυμη Εταιρεία, υπό την επωνυμία **‘Αγροτική Εταιρεία Πύργου Βασιλίσσης Α.Ε.’** σκοπός της οποίας ήταν να καταστήσει το σχεδόν εγκατελειμένο κτήμα, πρότυπο κέντρο γεωργίας και κτηνοτροφίας, αυτό που είχε πετύχει η βασίλισσα Αμαλία πριν 80 χρόνια.

*παραγωγή-
προϊόντα*

Ο ικανός αυτός γεωπόνος, πολύ νωρίς τα κατάφερε. Ο Πύργος Βασιλίσσης κατέστη σύντομα **πρότυπος κτηνοτροφικός σταθμός**, με εξαίρετα βουστάσια, ποιμνιοστάσια, χοιροτροφεία, μελισσοκομεία, μεταξοσκωληκοτροφεία, ορνιθοτροφεία. Τα **γεωργικά προϊόντα** του Πύργου ήταν επίσης εξαιρετικής ποιότητας, με πιο ονομαστά, τα σταφύλια και το κρασί. Το τυποποιημένο κρασί *‘Tour La Reine’* όπως το ονόμασε ο Σερπιέρης, είχε γίνει περιζήτητο, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Το ίδιο και το βερμούτ *‘Torre’* που παράγονταν στον Πύργο. Οι μεγαλύτερες ποσότητες των ποτών αυτών, εξαγόταν στη Γαλλία, την Αίγυπτο και την Αμερική.

Εν τω μεταξύ, η περιοχή του Ιλίου Τρώας, που έχει μετονομαστεί σε **Κάτω Λιόσια** και που από το 1925 αποτελεί την ανεξάρτητη κοινότητα **Νέων Λιοσίων**, δέχεται κύματα προσφύγων, με εμφανή σημάδια της αστυφιλίας. Την περίοδο του 1940-50, οι κατακτητές και η Κατοχή από την μία και ο εμφύλιος πόλεμος από την άλλη θα ανοίξουν βαθιές πληγές, θα διχάσουν το λαό και θα αποτελέσουν τροχοπέδη στην ανάπτυξη της περιοχής των Λιοσίων και γενικότερα της χώρας.

η αρχή της ύφεσης

Συγκεκριμένα στο αγρόκτημα του Πύργου Βασιλίσσης εγκαταστάθηκε **γερμανική φρουρά**. Στα δύσκολα χρόνια της κατοχής, πολλοί κάτοικοι της περιοχής κατάφεραν να επιζήσουν χάρη στα δέντρα και τις ελιές του κτήματος.

Αλλά και μετά τον πόλεμο, τα πρώτα χρόνια υπήρχαν προβλήματα ύδρευσης και άδρευσης, ηλεκτρισμού και όλα αυτά συνδυασμένα με την έκρηξη της οικιστικής ανάπτυξης οδήγησαν σταδιακά στη συρρίκνωση του αγροκτηνοτροφικού χαρακτήρα της περιοχής. Το ίδιο το κτήμα του Πύργου Βασιλίσσης αρχίζει και αυτό να συρρικνώνεται την εποχή αυτή. Μετά τις καταστροφές που υπέστη από τον πόλεμο, φιλοξενεί τις **‘Σχολές Μηχανικής Καλλιέργειας Πύργου Βασιλίσσης’**, τη λειτουργία των οποίων στηρίζει οικονομικά και η Κοινότητα Νέων Λιοσίων.

μετά τον πόλεμο

Σημαντική εξέλιξη για την Κοινότητα των Νέων Λιοσίων, ήταν η προαγωγή της σε **Δήμο**, τον Απρίλιο του 1963 με το **Βασιλικό Διάταγμα 212**. Η έκταση του δήμου είναι περίπου η τωρινή και τα όρια του διαμορφώθηκαν μετά την απόσπαση του συνοικισμού της Πετρούπολης και την προσάρτηση μεγάλων τμημάτων του αρχικού οικισμού Ν.Λιοσίων στους γειτονικούς Δήμους Περιστερίου και Αγίων Αναργύρων.

ο Δήμος Νέων Λιοσίων

Μετά την δημιουργία του Δήμου Νέων Λιοσίων, με πρόεδρο τον **Γεώργιο Κακούρη**, η ανάπτυξη της πόλεως ακολουθεί την ίδια πορεία με τους άλλους δήμους του λεκανοπεδίου. Αύξηση του πληθυσμού, πλήρης οικοπεδοποίηση, εντάξεις στο Σχέδιο Πόλης, έργα υποδομής.

η συρρίκνωση του κτήματος

Το κτήμα της Επταλόφου (Πύργος Βασιλίσσης) στο διάβα του χρόνου θα ‘ακρωτηριασθεί’ πληρώνοντας κι αυτό το τίμημα του σύγχρονου μοντέλου ανάπτυξης. Ένα μεγάλο μέρος πέρασε στο «**Εθνικόν Ίδρυμα Επαγγελματικής Προστασίας του Λαού**», στο «**Ίδρυμα Αποκαταστάσεως Αναπήρων**», στο «**Ίδρυμα Μητέρα**», στο «**Ίδρυμα Απροσαρμόστων Παίδων Θεοτόκος**».

Από το υπόλοιπο κτήμα των 2.500 στρεμμάτων, κάπου 900 στρέμματα **αναπλάστηκαν από τον ‘Οργανισμό της Αθήνας’ και τον Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δυτικής Αθήνας (Α.Σ.Δ.Α.)**, δημιουργώντας τον πιο σύγχρονο και μεγαλύτερο υπερτοπικό πόλο αναψυχής στην Αθήνα. Ενώ στην ιδιοκτησία του Φερνάρδου Ι. Σερπιέρη, παραμένει μόνο το αρχικό περίπου κτήμα, το πάλαι ποτε Αγρόκτημα των Williams-Miles.

Ίλιον

Σταθμό για την ιστορία της πόλης αποτέλεσε η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για τη μετονομασία του Δήμου Νέων Λιοσίων σε **Δήμο Ιλίου**, τον Σεπτέμβριο του 1994, όπως εξακολουθεί και λέγεται σήμερα.

* Τα στοιχεία περιέχονται στην έκδοση 1995 του Πολιτιστικού Κέντρου Μελίνα Μερκούρη του Δήμου Ιλίου, από τους Μαρίνο Διώτη και Σπύρο Γεωργόπουλου «**ΙΛΙΟΝ**, πορεία στους αιώνες»

Η ΑΡΧΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Το πάρκο σήμερα έχει **συνολική έκταση περίπου 913 στρέμματα** στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι οδοί Μπίμπιζα και Ελευσινίων μυστηρίων, αλλά και εκτάσεις που έχουν προσωρινά παραχωρηθεί σε δημόσιους φορείς όπως το ινστιτούτο γεωπονικής μηχανολογίας, το δημοτικό αθλητικό κέντρο Ιλίου, το εθνικό ίδρυμα νεότητας κ.α. Οι εκτάσεις αυτές αναμένεται να αποδοθούν ξανά στο πάρκο μετά την μετεγκατάσταση ή την κατάργηση των φορέων αυτών. Στην έκταση του πάρκου έχουν προστεθεί 60 στρ. κοινόχρηστου αστικού πρασίνου του δήμου Ιλίου στην ανατολική είσοδό του μετά από τροποποίηση του Γ. Π. Σ. Ιλίου.

η σημερινή έκταση

Η απόφαση διάσωσης του πάρκου πάρθηκε το 1987, ωστόσο οι διαδικασίες ξεκίνησαν το 1992. **Δύο ήταν οι λόγοι** που κατέστησαν επιτακτική τη διαμόρφωση και ανάπλαση του πάρκου σε πρώτη φάση.

*οι λόγοι της
ανάπλασης*

- Αρχικά ήταν η **αποφυγή της καταπάτησης** της έκτασής του και στη συνέχεια,
- η επιτακτική ανάγκη δημιουργίας ενός **πνεύμονα πρασίνου** μέσα στην πόλη, που θα έδινε τη δυνατότητα ανάπτυξης δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον και θα εξασφάλιζε την προστασία του. Έτσι, με απόφαση της κτηματικής εταιρίας δημοσίου (6/11.3.93/Δ29), παραχωρούνται στον Οργανισμό Αθήνας η έκταση του πάρκου αποκλειστικά για τη δημιουργία ενός υπερτοπικού πόλου αναψυχής και ενός πάρκου περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.

στόχος

Στόχος της παρέμβασης αυτής ήταν η ενημέρωση, η πληροφόρηση και η εκπαίδευση σε θέματα διαχείρισης του περιβάλλοντος. Θεμιτή ήταν η οικονομική βιωσιμότητα και αυτονομία ώστε να λειτουργεί με τρόπο αποτελεσματικό που θα επιτρέπει την ανανέωση του αλλά και την επέκτασή του. Η περαιτέρω διαμόρφωσή του προβλεπόταν να γίνεται κατά φάσεις ανάλογα με την οικονομική δυνατότητα του αλλά και τη συμβολή διαφόρων φορέων.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

- Όσον αφορά τα **βασικά έργα διαμόρφωσης** του χώρου, πολύ σημαντική θεωρήθηκε η αξιοποίηση του υγρού στοιχείου με την **δημιουργία τεχνητών λιμνών** (που λειτουργούν σαν ταμιευτήρες νερού) καθώς και ενός συστήματος ανακύκλωσης του νερού μέσω καναλιών και βιολογικού καθαρισμού.

*διαμόρφωση
λιμνών*

- Ακόμα, μελετήθηκε η χάραξη δικτύου εσωτερικής κυκλοφορίας οχημάτων και πεζών, στο οποίο περιλαμβάνεται η μετακίνηση του κοινού μέσω του μικρού ατμοκίνητου τρένου.

*δίκτυο εσωτερικής
κυκλοφορίας*

- Σχετικά με τη φύτευση, προβλέφθηκαν εκτεταμένες φυτεύσεις τοπικής αττικής χλωρίδας και αναβάθμιση των υφισταμένων, όπου αυτό κρίνόταν απαραίτητο.

φύτευση

- **Η χωροθέτηση** των βασικών του λειτουργιών έγινε κατά πυρήνες. Έτσι έχουμε τον **πυρήνα των διατηρητέων παλαιών κτισμάτων** των υποστατικών του Όθωνα, που αποκαθίστανται για να στεγάσουν δραστηριότητες σχετικές με την περιβαλλοντική παιδεία. Επίσης έχουμε τον πυρήνα των αθλητικών εγκαταστάσεων στο νότιο άκρο του πάρκου, τον πυρήνα των εστιατορίων, αναψυκτηρίων και τέλος το συγκρότημα των κτιρίων διοίκησης του πάρκου.

*χωροθέτηση
λειτουργιών*

- Αποφασίστηκε η **απόδοση μεγάλου μέρους της έκτασης** (50 στρέμματα) στο κεντρικό τμήμα του πάρκου σε οργανικές καλλιέργειες, τα προϊόντα των οποίων θα πωλούνται στο ίδιο το πάρκο, ενισχύοντας την οικονομική του αυτοτέλεια και την ελκτικότητα του.

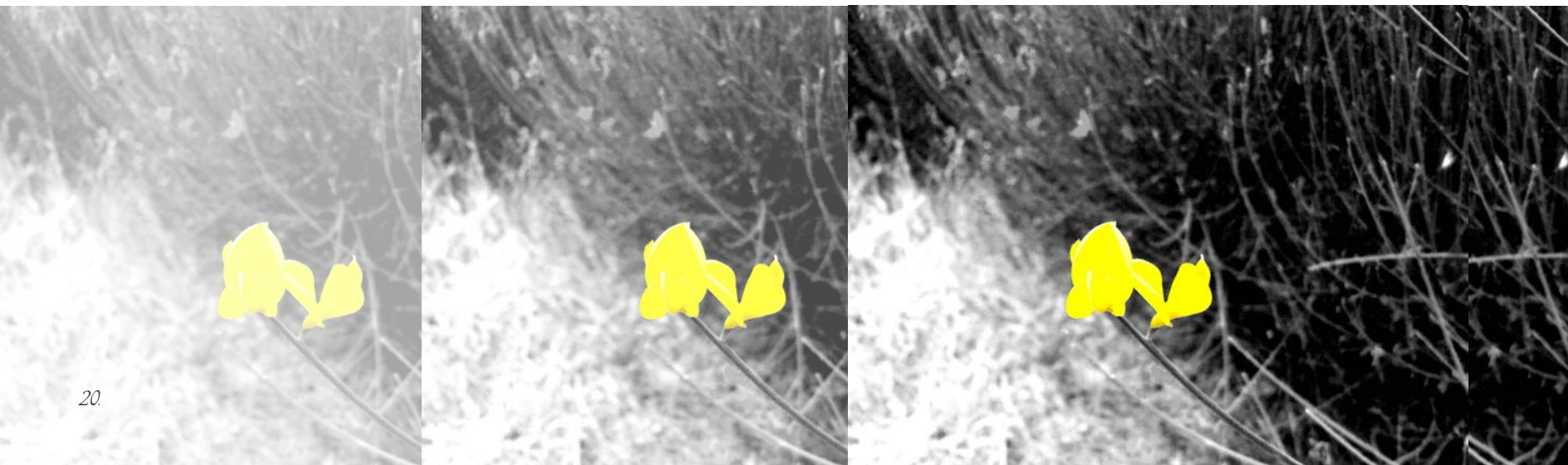
καλλιέργειες

εγκαταστάσεις

- Επίσης προβλέφθηκε η **κατασκευή πρότυπων εγκαταστάσεων** ήπιων μορφών ενέργειας (αιολικής, ηλιακής), που πλην του εκπαιδευτικού τους χαρακτήρα θα συμβάλουν θετικά στο ενεργειακό ισοζύγιο του πάρκου.

υπαίθριος χώρος

- Τέλος, μελετήθηκε η **οργάνωση του υπαίθριου χώρου**, ώστε να μπορεί να φιλοξενήσει μεγάλης κλίμακας εκθέσεις για τον φυσικό κόσμο και το περιβάλλον.

ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

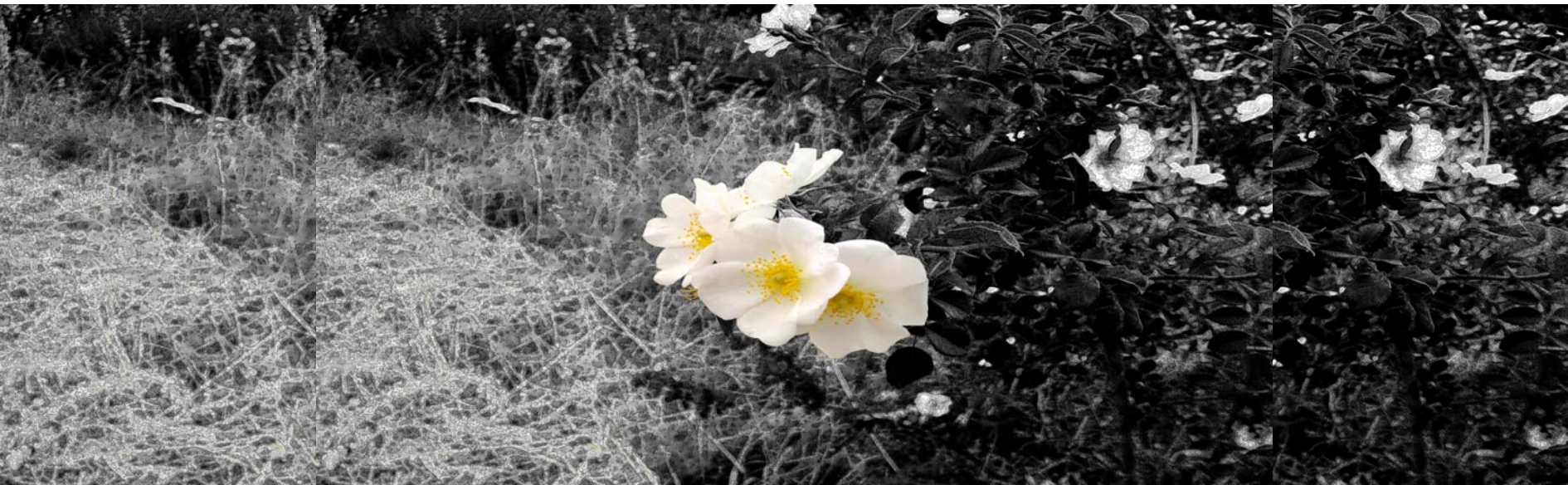
Η ανάπλαση του ορίζεται να πραγματοποιηθεί **σε δύο φάσεις:**

- Η πρώτη φάση περιορίζεται στη γενική διαμόρφωση της υποδομής, την κατασκευή των δομικής σημασίας έργων, την ολοκλήρωση του πρώτου πυρήνα λειτουργιών του πάρκου, κτιριακών όγκων κλπ., καθώς και τη διαμόρφωση των προϋποθέσεων για την υποδοχή μελλοντικών εγκαταστάσεων. Η φάση αυτή εντάσσεται στο «πρότυπο αστικό πρόγραμμα» της γενικής διεύθυνσης XVI της κοινότητας και μέσω αυτού χρηματοδοτείται κατά 75% από την ευρωπαϊκή ένωση, μετά από πρόταση του ΟΡΣΑ. Το υπόλοιπο 25% χρηματοδοτήθηκε από το ελληνικό δημόσιο. Η τεχνική μελέτη δημοπρατήθηκε το 1993 από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε με 2,5 δις δρχ. Με προμελέτη του τεχνικού συμβούλου του ΟΡΣΑ.

- Η δεύτερη φάση εντάσσεται στο «επιχειρηματικό πρόγραμμα για το περιβάλλον» με προϋπολογισμό 2,7 δις. δρχ. και ολοκληρώθηκε το 2001.

Παράλληλα με την ανάπλαση, ορίζεται με Π.Δ. ΖΟΕ (ΦΕΚ 20Δ' / 19-01-96) 530 στρ. με Σ.Δ. 0.05 και ποσοστό κάλυψης 0,5%. Αυτό τελικά εφαρμόζεται σε 482 στρ., συνεπώς έχουμε 24.100 τ.μ. προς κάλυψη. Από αυτά, σήμερα έχουν ήδη καλυφθεί τα 12.204 τ.μ. είτε από προϋπάρχοντα κτίρια τα οποία αποκαταστάθηκαν, είτε από νέα που ανεγέρθησαν στις 2 φάσεις.

Το 1994 ο ΟΡΣΑ αναθέτει σε τεχνικό οικονομικό σύμβουλο την εκπόνηση μελέτης βιωσιμότητας του πάρκου, η οποία ολοκληρώθηκε και εγκρίθηκε το 1995. Σύμφωνα με αυτή, το πάρκο ορίζεται ως **αυτοχρηματοδοτούμενο**, με πλήρη αυτοχρηματοδότηση μετά από 5 χρόνια λειτουργίας. Στα 5 αυτά χρόνια προβλέπεται συνεχώς μειούμενη επιχορήγηση που ξεκινά από 385 εκ.δρχ. τον πρώτο χρόνο και φτάνει τα 45 εκ.δρχ τον πέμπτο χρόνο. Στη διάρκεια αυτή, η αυτοχρηματοδότηση θα γινόταν με ανάπτυξη δραστηριοτήτων μέσα στο χώρο του πάρκου, που θα απέφεραν κέρδη για αυτό τον σκοπό. Τέτοιες θα ήταν για παράδειγμα, η ανάπτυξη αγορών προϊόντων που θα καλλιεργούνται στο χώρο του πάρκου.

Ο “ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ”

Το 1996 ο ΟΡΣΑ εισηγείται την ίδρυση φορέα διοίκησης του πάρκου, ο οποίος θα είχε την πλήρη διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και θα εποπτευόταν από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Ο χαρακτήρας του θα ήταν κοινωφελής και μη κερδοσκοπικός και τυχόν κέρδη του θα χρησιμοποιούνταν για την επίτευξη των στόχων του. Η επίσημη ονομασία του, όπως αναφέρεται στο ΦΕΚ 172/26.7.2002 θα ήταν «οργανισμός διοίκησης και διαχείρισης πάρκου περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης Αντώνη Τρίτση» και στη συνέχεια θα αποκαλούνταν «οργανισμός».

η εισήγηση

Σκοπός του Οργανισμού είναι η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευση των πολιτών με κάθε πρόσφορο και σύγχρονο μέσο, με ανάπτυξη δραστηριοτήτων εντός αλλά και εκτός του πάρκου, αν αυτό κρινόταν σκόπιμο.

σκοπός

Αναλυτικά οι **δραστηριότητες** που θα αναλαμβάνει είναι οι εξής:

δραστηριότητες

- Συντήρηση, λειτουργία, ανανέωση και περαιτέρω ανάπτυξη του πάρκου
- Πληροφόρηση, εκπαίδευση και κατάρτιση των πολιτών σε θέματα προστασίας και διαχείρισης περιβάλλοντος
- Ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνικών και τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον (ανακύκλωση, καθαρισμός λυμάτων, ενεργειακό πάρκο)
- Προώθηση πρότυπων - πιλοτικών ερευνητικών προγραμμάτων για θέματα περιβάλλοντος και οικολογικών καλλιεργειών με παραγωγή οικολογικών προϊόντων στο χώρο του πάρκου.

- Οργάνωση εκθέσεων, μόνιμων και μη, που θα βοηθούν στην κατανόηση του φυσικού κόσμου και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το περιβάλλον
- Οργάνωση και λειτουργία βοτανικού κήπου και φυτωρίου αττικής χλωρίδας
- Οργάνωση θεαμάτων, εκδηλώσεων και αναψυχή
- Οργάνωση εμπορικών δραστηριοτήτων συναφών με τη λειτουργία του πάρκου που θα βοηθούν τη αυτοχρηματοδότηση και συντήρηση του, όπως εστιατόριο, αναψυκτήριο, αγορά κ.α.
- Κάθε άλλη δραστηριότητα που θα κρίνεται από τον Οργανισμό πως είναι σύμφωνη με τους κανόνες λειτουργίας του και βοηθά στην συντήρησή του.

τα μέλη

Τον Οργανισμό **απαρτίζουν 9 άτομα** τα οποία ορίζονται ως αντιπρόσωποι από:

- Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
- Τον Ο.Α.
- Τη νομαρχία Αθήνας- Πειραιά
- Το δήμο Αγ. Αναργύρων
- Το δήμο Καματερού
- Το δήμο Ιλίου
- Τον ΑΣΔΑ
- Το γεωπονικό πανεπιστήμιο
- Ένα μέλος περιβαλλοντικής οργάνωσης

Ωστόσο, το γεγονός ότι μεσολάβησαν 5 χρόνια από την εισήγηση για την ίδρυση του οργανισμού, ως την τελική απόφαση της σύστασης του, είχαν ως αποτέλεσμα την ελλιπή συντήρηση του πάρκου, την εμφάνιση κρουσμάτων βανδαλισμού στο χώρο του, καθώς και τη γενικότερη εικόνα ερήμωσης του.

*συνέπειες
καθυστέρησης*

Η προσπάθεια ανατροπής της κατάστασής του ξεκινά από την Άνοιξη του 2002, όπου ενεργοποιείται μια ad-hoc συνεργασία ΟΡΣΑ- ΑΣΔΑ-Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. με σκοπό αρχικά να ενισχύσει τη φύλαξη του πάρκου με τη βοήθεια ιδιωτικής εταιρείας φύλαξης.

*ad-hoc
συνεργασία*

Θα πρέπει να σημειωθεί πως από εκείνη τη στιγμή, το πάρκο έχει περάσει σε καλύτερη μοίρα, με τη πολύτιμη, φυσικά, βοήθεια των εθελοντών της ελληνικής ορνιθολογικής εταιρείας (Ε.Ο.Ε.) που έχει την έδρα της σε αυτό.

ΜΕΛΕΤΕΣ

Σύμφωνα με την «ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΠΥΡΓΟΥ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ» που υποβλήθηκε στις 31 Ιουλίου 1992, ο Οργανισμός Αθήνας **αναθέτει την εκπόνηση μελετών και απαραίτητων ενεργειών** στα εξής συμπράττοντα γραφεία:

*συμπράττοντα
γραφεία*

- Θύμιος Παπαγιάννης και συνεργάτες ΑΕΜ
- Ιωάννης Δουκουμετζίδης
- Ιωάννης Κολλινιάτης, Ι. Αλαβάνος – Χρ. Αθανασόπουλος Ε.Ε.
- Όμιλος Τεχνικών Μελετών Τ.Ε.Π.Ε.

Ορίζεται ακόμα ως νόμιμος εκπρόσωπος ο πολιτικός μηχανικός **Γ. Δουκουμετζίδης** και ως αντίκλητος η αρχιτέκτονας – πολεοδόμος **Ράνια Κλουτσινιώτη**. Σκοπός είναι η επιλογή του ή των κατασκευαστών με το σύστημα «μελέτη- κατασκευή», που θα εκπονήσουν το έργο ως το τέλος του 1993. Ακόμα, με την υπ αριθμ. 4585/8-7-92 απόφαση της εκτελεστικής επιτροπής, ορίστηκε ως επιβλέπων, ο αρχιτέκτονας – πολεοδόμος Στρατής Κούλης.

Ο πίνακας των **έργων της πρώτης φάσης** που συντάχτηκε περιελάμβανε τα εξής:

α' φάση

- Δημιουργία κέντρου περιβάλλοντος και επιστημών
- Έκθεση σε τέντες
- Σύγχρονο πάρκο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
- Δημιουργία παραδοσιακού ενεργειακού πάρκου
- Εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού

- Πρότυπο αγρόκτημα βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας (φάρμα)
- Φυτώριο – θερμοκήπιο – βοτανικός κήπος
- Κέντρο επιμόρφωσης και εκπαίδευσης
- Συνεδριακό κέντρο
- Υπαίθριο αμφιθέατρο – αναψυκτήριο και αίθουσα συγκεντρώσεων
- Υπαίθρια θεάματα
- Παιδική χαρά
- Αερόστατα
- Εντατική αναψυχή – παιδότοπος, υδροαναψυχή και εστιατόριο ταχείας εξυπηρέτησης, ειδική είσοδος και ειδικός χώρος στάθμευσης
- Τρένο
- Στίβος άσκησης
- Κλειστό γυμναστήριο
- Βόλλεϋ – τέννις
- Κέντρο σωματικής ευεξίας
- Εστιατόριο 100 ατόμων
- Αναψυκτήριο

Όπως, επίσης και εγκαταστάσεις που θα στεγάσουν τις λειτουργίες της υποδοχής και εξυπηρέτησης πολιτών, δηλαδή

- Εκδοτήρια εισιτηρίων, είσοδοι και χώροι στάθμευσης
- Κέντρο πληροφόρησης
- Λαϊκή αγορά αλλά και ανθαγορά
- Κατάστημα πώλησης παιχνιδιών και βιβλίων

- Χώροι που θα στεγάσουν τα γραφεία της διοίκησης και τους βοηθητικούς χώρους υποστήριξης του πάρκου, και τέλος προέβλεπε την πραγματοποίηση φυτεύσεων στα σημεία της έκτασης που κρίνεται απαραίτητο, καθώς και η κατασκευή των επιφανειών νερού (τεχνητές λίμνες κλπ).

Ακόμα, η πρόταση προβλέπει τη μελλοντική απομάκρυνση υπαρχουσών λειτουργιών, όπως αυτών της μαθητικής εστίας, των προσκόπων, αλλά και των κατοικιών του προσωπικού του Ε.Ι.Ν.

Στη συγκεκριμένη πρόταση περιλαμβάνεται ακόμα αναλυτική μελέτη και επεξήγηση των μεθόδων φύτευσης, των υδραυλικών εγκαταστάσεων (ύδρευσης, αποχέτευσης ακαθάρτων, αποχέτευσης όμβριων υδάτων, άρδευση), ηλεκτρικής εγκατάστασης υποδομής, φωτισμού περιβάλλοντος χώρου, υποσταθμού, εγκατάστασης πυρανίχνευσης και τηλεφωνικών συστημάτων καθώς και άλλων συστημάτων ασφαλείας.

Συμπληρωματικά με την «υποστήριξη της πρότασης» του 1992 υπεβλήθηκε στο ΟΡΣΑ, το Μάρτιο του 1995, η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων που εκπονήθηκε από τους:

- Ρ. Κλουτσινιώτη (υπεύθυνη μελέτης)
- Γ. Δοκουμετζίδης (συγκοινωνιολόγος)
- Γ. Κολλινιάτης (υδραυλικός)
- Γ. Λαδόπουλος (ηλεκτρολόγος – μηχανολόγος)
- Κ. Κλουτσινιώτη (σύμβουλος γεωπόνος)

αλλά και η μελέτη τεχνικής περιγραφής οικοδομικών υλικών και εργασιών που εκπονήθηκε από την τεχνική εταιρεία **ΤΟΜΗ Α.Ε.** και παραδόθηκε τον Οκτώβριο του 1997.

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ	ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		+
ΕΚΘΕΣΗ ΣΕ ΤΕΝΤΕΣ		+
ΠΑΡΚΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ		+
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΠΑΡΚΟ		+
ΒΟΙΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ		+
ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ		+
ΦΥΤΩΡΙΟ-ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ-ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ		+
ΚΕΝΤΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ		+
ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ		+
ΥΠΑΙΘΡΙΟ ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ	+	
ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ-ΑΙΘΟΥΣΑ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΩΝ	+	
ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΘΕΑΜΑΤΑ		+
ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ	+	
ΑΕΡΟΣΤΑΤΑ		+
ΑΝΑΨΥΧΗ-ΠΑΙΔΟΤΟΠΟΣ-ΥΔΡΟΑΝΑΨΥΧΗ		+
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ ΤΑΧΕΙΑΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ		+
ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ	+	
ΤΡΕΝΟ	+	
ΣΤΙΒΟΣ ΑΣΚΗΣΗΣ		+
ΚΛΕΙΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ		+
ΒΟΛΛΕΥ-ΤΕΝΝΙΣ		+
ΚΕΝΤΡΟ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΥΕΞΙΑΣ		+
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ 100 ΑΤΟΜΩΝ		+
ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ	+	
ΕΚΔΟΤΗΡΙΑ	+	
ΚΕΝΤΡΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΣΗΣ		+
ΛΑΙΚΗ ΑΓΟΡΑ - ΑΝΘΑΓΟΡΑ	+	
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΩΛΗΣΗΣ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ/ΒΙΒΛΙΩΝ		+
ΧΩΡΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΩΝ	+	

B. ΠΑΡΟΝ

*χάρτης γεωγραφικής
θέσης στο νομό Αττικής*

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

Το πάρκο ανήκει **διοικητικά στο Δήμο Ιλίου**, ωστόσο συνορεύει άμεσα με τους Δήμους Καματερού και Αγ. Αναργύρων. Έχει τριγωνικό σχήμα και θα μπορούσε να προσομοιαστεί με ένα σκαληνό τρίγωνο στραμμένο προς τα νότια.

*τα σύνορα του
πάρκου*

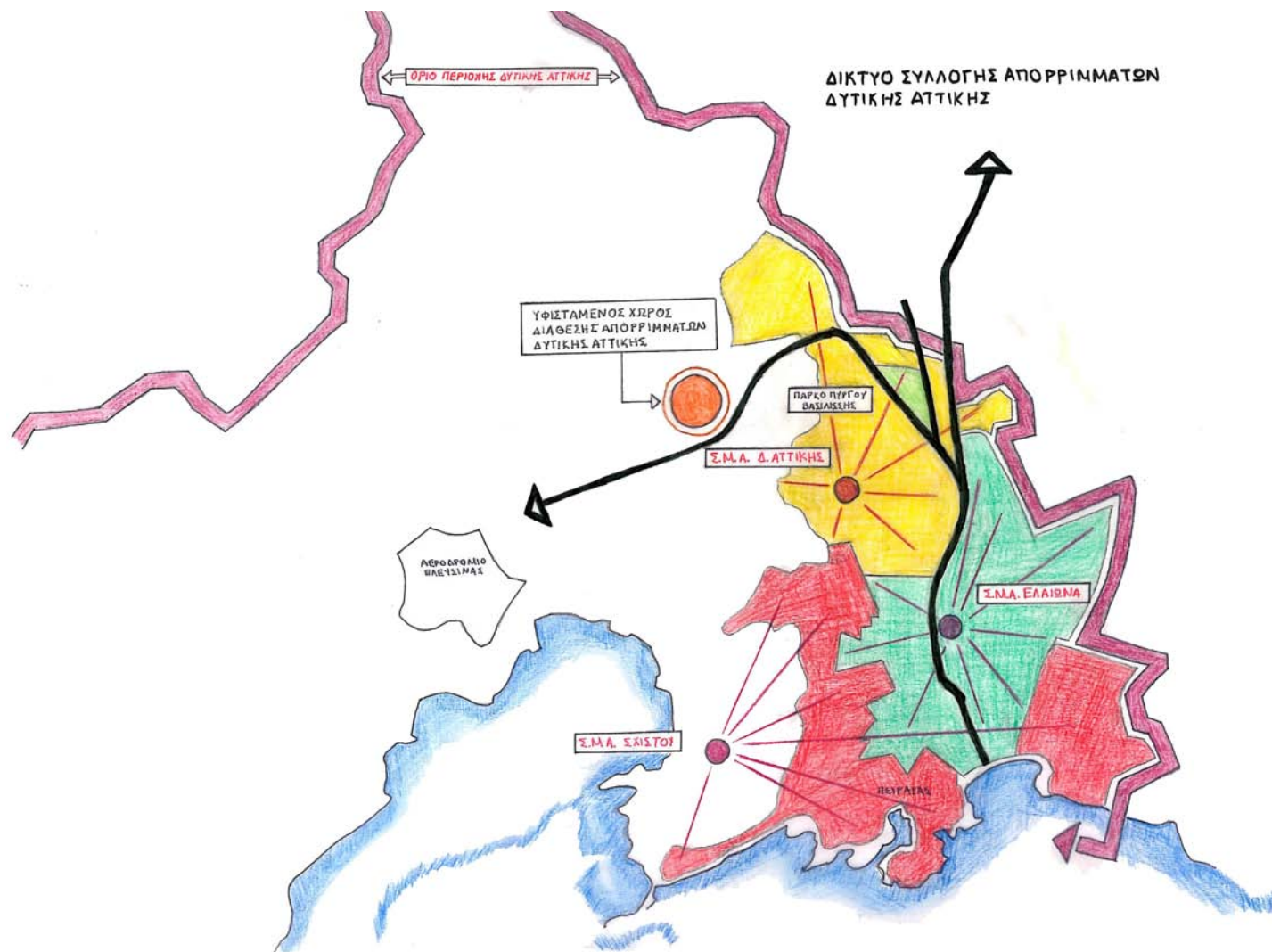
Από την αρχική έκταση του πάρκου 366 στρέμματα περιήλθαν στον Σερπιέρη κληρονομικά. Από τα στρέμματα αυτά:

ιδιοκτησία Σερπιέρη

- Τα 246 στρ. χαρακτηρίστηκαν ΖΟΕ και δεν μπορούν να οικοδομηθούν γιατί σ'αυτά υπάρχουν παραδοσιακά διατηρητέα κτίρια, αγροτικές καλλιέργειες κτλ.
- Τα 71 στρ. δόθηκαν ως 'εισφορά σε γη' στο Δήμο Ιλίου και χρησιμοποιούνται ως ανατολική είσοδο στο Πάρκο.
- Τα 49 στρ. παρέμειναν στον Σερπιέρη με Π.Δ., στο οποίο ορίζονται οι όροι, οι περιορισμοί δόμησης και οι χρήσεις γης της συγκεκριμένης έκτασης.

Τα στρέμματα που αντιστοιχούν πλέον στο Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης Αντώνης Τρίτσης έφθασαν περίπου τα 1000 στρ. **Με υπαγωγή της περιοχής σε ΖΟΕ , αυτή η έκταση προφυλάσσεται από επιπλέον οχλούσες χρήσεις και κτίσματα.**

Ζ.Ο.Ε.

ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Για να κατανοήσουμε καλύτερα την ευρύτερη περιοχή στην οποία ανήκει το πάρκο και συγκεκριμένα τους λόγους που οδήγησαν στην ανάγκη ύπαρξής του, θα μιλήσουμε για το **ευρύτερο αστικό δίκτυο** της Δυτικής Αττικής.

Η Δυτική Αττική **θεωρείται υποβαθμισμένη περιβαλλοντικά λόγω:**

*αίτια υποβάθμισης
Δ. Αττικής*

1. Τη **συγκέντρωση της βιομηχανίας του Ελαιώνα**, κατά μήκος του άξονα Αθηνών-Πειραιάς, στο Αιγάλεω και στο Περιστερί. Επιπλέον κοντά είναι η ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη του Περάματος και οι βιομηχανικές περιοχές του Πειραιά, του Κερατσινίου, της Δραπετσώνας, του Ασπροπύργου και της Ελευσίνας.
2. Την **κυκλοφοριακή φόρτιση** από υπεραστικές και προαστιακές συγκοινωνίες και μεταφορές. Ο δυτικός τομέας του Δεκανοπεδίου φιλοξενεί δυο τερματικούς σταθμούς υπεραστικών λεωφορείων στον Κηφισό και στην Λιοσίων. Στη διέλευση από τις υπεραστικές οδικές αρτηρίες των Δυτικών Συνοικιών πρέπει να προστεθούν και τα δρομολόγια των προαστιακών γραμμών Δυτικής Αττικής, καθώς και τα φορτηγά και άλλα τροχοφόρα που εισέρχονται στην Αθήνα και κατευθύνονται είτε στις βιομηχανίες της περιοχής, είτε μέσω Κηφισού στον Πειραιά.
3. Το γεγονός της άμεσης γειτνίασης της Δυτικής Αθήνας με το **ρυπογόνο κέντρο της πρωτεύουσας, τη χωματερή των Άνω Λιοσίων και το Θριάσιο Πεδίο**, επιβαρύνουν την ήδη φορτισμένη σε ρύπους ατμόσφαιρα της περιοχής.

πολεοδομικό σχέδιο

Συνολικά η Δυτική Αττική καλύπτει έκταση 7005 Ha, από τα οποία το ποσοστό 54.12 % είναι εντός σχεδίου πόλης και το 45.85 % είναι εκτός σχεδίου. **Στα εκτός σχεδίου ανήκουν το Ποικίλο Όρος, το Όρος Αιγάλεω και το Πάρκο Πύργου Βασιλίσσης.** Αυτές είναι περιοχές στις οποίες δεν είναι δυνατή ούτε επιθυμητή, η επέκταση του σχεδίου πόλης. Ουσιαστικά, επομένως, η Δυτική Αθήνα είναι μια περιοχή **πολεοδομικά κορεσμένη**. Στη μεγαλύτερη έκταση της, η κατοικία αποτελεί την βασική χρήση, αφού καλύπτει μια συνεχή επιφάνεια, το σύνολο σχεδόν του αστικού ιστού. Οι χώροι όπου είναι εγκατεστημένες χρήσεις εμπορίου, διοίκησης, υπηρεσιών, αναψυχής, παραγωγικών δραστηριοτήτων είναι ουσιαστικά ενσωματωμένοι στον ιστό της κατοικίας.

“φθηνή γή”

Η κατοικία, ως προς την χωροθέτηση της στη Δυτική Αθήνα, καθορίστηκε ιστορικά από την παραγωγική δραστηριότητα της βιομηχανίας – βιοτεχνίας και των λατομείων. Αργότερα με την επέκταση του σχεδίου πόλης, η περιοχή ξεκινώντας από τους υπάρχοντες οικιστικούς πυρήνες, θα παρέχει **φθηνή γη**, που θα καταπατηθεί και θα οικοπεδοποιηθεί χωρίς προγραμματισμό, με αποτέλεσμα την **ανυπαρξία ελεύθερου χώρου μέσα στον αστικό ιστό** και τη γειτνίαση των ασυμβίβαστων χρήσεων με την αυθαίρετη δόμηση. Η παντελής έλλειψη εφαρμογής περιοριστικών νομοθετικών μέτρων έδωσε κίνητρα στην κερδοσκοπία και ασυδοσία με **αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας ήδη υποβαθμισμένης περιοχής.**

Οι περιοχές αυθαιρέτων, επομένως, αποτελούν σύνηθες φαινόμενο και πρόκειται για πυκνοδομημένες περιοχές με βασικά χαρακτηριστικά την **μετριότατη ποιότητα κτιρίων, την έλλειψη ελεύθερων χώρων, το ανεπαρκές και κακής ποιότητας οδικό δίκτυο και την έλλειψη χώρων να φιλοξενήσουν τις ανάγκες κοινωνικής υποδομής, κοινωνικών λειτουργιών και δραστηριοτήτων.**

ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΜΕΣΗΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ

Σαν περιοχή άμεσης επιρροής μπορεί να θεωρηθεί **η ζώνη των Δήμων που βρίσκονται γύρω από το πάρκο** και υφίστανται αμεσότερα την θετική ή αρνητική επιρροή των όσων συμβαίνουν στην περιοχή μελέτης.

Οι Δήμοι αυτοί είναι:

- Αγ. Αναργύρων με έκταση 300Ha και πληθυσμό 32.957 κατοίκους.
- Καματερό με έκταση 700Ha και πληθυσμό 22.234 κατοίκους.
- Ίλιον με έκταση 900Ha και πληθυσμό 80.859 κατοίκους.

οι δήμοι

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω δεδομένα, οι δήμοι της Δυτικής Αττικής είναι πυκνοκατοικημένοι. Ιδιαίτερα στους Αγ. Αναργύρους αναπτύσσονται πολλές διοικητικές και εμπορικές δραστηριότητες σε κοντινή απόσταση και μεταξύ τους και με το πάρκο, γεγονός που δημιουργεί πιέσεις και στην περιοχή προς αυτό.

Ιδιαίτερα **επί της Λεωφόρου Δημοκρατίας**, η οποία αποτελεί το ανατολικό όριο του πάρκου, αναπτύσσονται ραγδαία, τα τελευταία χρόνια, εμπορικές χρήσεις υπερτοπικής εμβέλειας. Μεγάλα εμπορικά καταστήματα (σουπερμάρκετ Carrefour), πολυκινηματογράφος (Ster Cinemas), πόλοι εστίασης και αναψυχής (Escape Center) κ.α.

ανατολικό όριο

Πριν από το Πάρκο επί της Δημοκρατίας υπάρχει το νεκροταφείο των Αγ. Αναργύρων, το κέντρο βρεφών Μητέρα και κάποιες σημαντικές, σε έκταση και λειτουργικότητα, εγκαταστάσεις του Υπουργείου Γεωργίας.

Από τη δυτική πλευρά του πάρκου, αυτή του δήμου Ιλίου και κατα μήκος της οδού Χασιάς, οι παρακείμενες του πάρκου χρήσεις είναι εντελώς αντίθετες προς το χαρακτήρα του (βενζινάδικα, συνεργεία, ποικίλες βιοτεχνίες). Επίσης, απο αυτή την πλευρά του πάρκου, επί της Λεωφόρου Χασιάς, υπάρχει δίπλα στις ράγες του τρένου, ένα τέρμα λεωφορείων της ΕΘΕΛ. Λίγο πιο μέσα, η κυρίαρχη χρήση είναι η κατοικία.

δυτικό όριο

Στα βόρεια και στα νότια του πάρκου, επίσης κυριαρχεί η χρήση της κατοικίας. Στα ανατολικά συνυπάρχει η κατοικία με το εμπόριο ενώ στα δυτικά έχουμε περισσότερο οχλούσες και αλληλοαντικρουόμενες χρήσεις και υψηλής κυκλοφορίας δρόμους.

χρήσεις περιμετρικά

ΠΡΟΣΒΑΣΕΙΣ

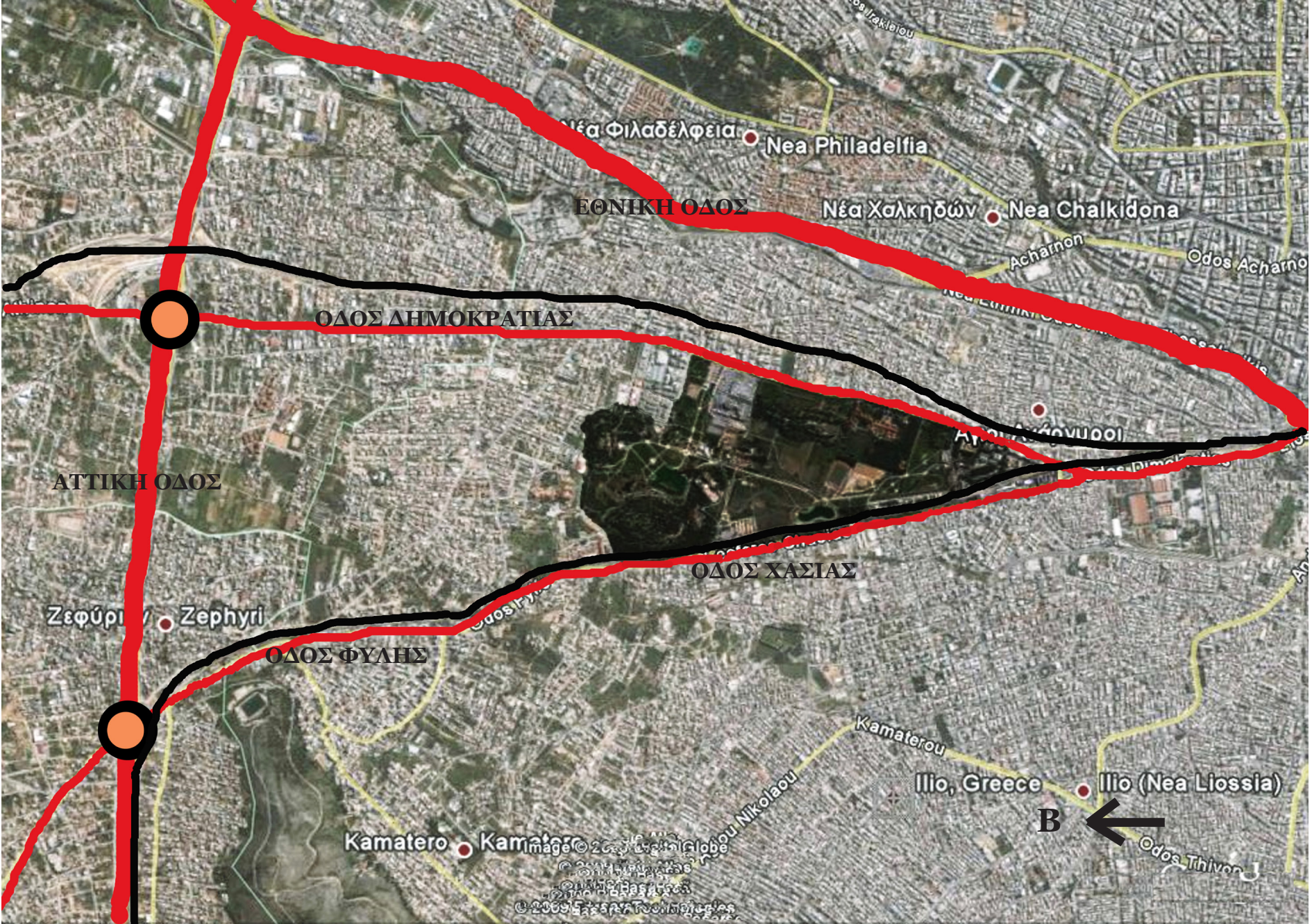
Το ζήτημα της πρόσβασης στο χώρο του πάρκου, εξετάζεται σε **δύο επίπεδα**. Το **πρώτο** περιλαμβάνει το πλαίσιο οργανωμένων οδικών μετακινήσεων που συνδέουν την περιοχή του πάρκου με την ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας. Το **δεύτερο** περιλαμβάνει άτυπες συνδέσεις και προσπελάσεις που μπορούν να γίνουν από τους κατοίκους των γύρων περιοχών, σε συνδυασμό με μέσα μαζικής μεταφοράς αλλά κυρίως με ι.χ.

Με την χρήση του **αυτοκινήτου** η πρόσβαση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σχετικά εύκολη, λαμβάνοντας υπόψη ότι από τον ευρύτερο χώρο του πάρκου διέρχονται άξονες ταχείας κυκλοφορίας. Οι οδοί Δημοκρατίας και Φυλής είναι οι δύο κύριοι οδοί πρόσβασης, κατά μήκος των πλευρών του πάρκου. Τα δύο βασικά σημεία εισόδου στο χώρο του, βρίσκονται πάνω σε αυτές τις πλευρές, όπου διαμορφώνονται πύλες, που σηματοδοτούνται με ελαφριές κατασκευές από πανιά. Υπάρχει επίσης είσοδος από την οδό Μουστοξίδη (δίπλα στις εργατικές πολυκατοικίες) που οδηγεί στα γραφεία του φορέα διαχείρισης του πάρκου και στα γραφεία της Ε.Ο.Ε.

*πρόσβαση με
αυτοκίνητο*

Στα βόρεια του πάρκου, η Αττική Οδός, αποτελεί ένα σημαντικό μέσο υπερτοπικής σύνδεσης. Δύο κόμβοι λοιπόν της Αττικής Οδού, εξυπηρετούν την πρόσβαση στο πάρκο. Σχετικά εύκολη είναι και η πρόσβαση από την Εθνική Οδό, μέσω των εξόδων της στους κόμβους Μεταμόρφωσης, Φιλαδέλφειας και Αχαρνών.

Αττική οδός

Νέα Φιλαδέλφεια

Nea Philadelfia

ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ

Νέα Χαλκηδών

Nea Chalkidona

Acharnon

Odos Acharno

ΟΔΟΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΤΤΙΚΗ ΟΔΟΣ

Ζεφύρι

Zephyri

ΟΔΟΣ ΧΑΣΙΑΣ

ΟΔΟΣ ΦΥΛΗΣ

Kamatero

Kamatero

Kamaterou

Ilio, Greece

Ilio (Nea Liossia)

B

Odos Thiven

Η πρόσβαση με τα **μέσα μαζικής μεταφοράς**, εξυπηρετεί σε κάποιο βαθμό το σύνολο της πόλης, είτε μέσω λεωφορείων, είτε μέσω συνδυασμένης μετακίνησης λεωφορείων και μετρό. Στην πλατεία των Αγίων Αναργύρων, λειτουργεί τερματικός σταθμός λεωφορείων από Αθήνα και Πειραιά, ο οποίος λειτουργεί και ως σταθμός μετεπιβίβασης απ' όπου ξεκινούν διαδημοτικές και τοπικές συγκοινωνίες. Η προγραμματιζόμενη επέκταση του προαστιακού σιδηροδρόμου και μάλιστα με δύο στάσεις στην ανατολική πλευρά, αρκετά κοντά στο πάρκο, σίγουρα θα συντελέσει στη βελτίωση της προσβασιμότητας στο χώρο. Οι τρόποι πρόσβασης με οδικά, δημόσια ή ιδιωτικά μέσα και στα πλαίσια της ολοκλήρωσης προβλεπόμενων έργων οδοποιίας, όπως η Αττική Οδός, παρουσιάζεται αρκετά ικανοποιητική, κυρίως όσον αφορά τις υπερτοπικές συνδέσεις πάρκου-πόλης.

*πρόσβαση με
Μ.Μ.Μ.*

Παραμένουν όμως σε μεγάλο βαθμό τα προβλήματα εξυπηρέτησης των **γειτονικών περιοχών**, κυρίως λόγω των γραμμών του τρένου που διέρχονται από την περιοχή. Γενικά η διάταξη των σιδηροδρομικών γραμμών είναι πυκνή και αποτελεί ίσως το σημαντικότερο οπτικό και κινητικό εμπόδιο για την πρόσβαση στο χώρο του πάρκου για περισσότερους από τους μισούς κατοίκους.

*το εμπόδιο των
γραμμών*

Η **αίσθηση της δύσκολης πρόσβασης** δημιουργείται ιδιαίτερα έντονα στον πεζό αφού η περιοχή αποτελεί νησίδα που περιβάλλεται από άξονες ταχείας κυκλοφορίας, απρόσωπες διαδρομές και δύσβατα σημεία. Σχεδόν ανύπαρκτο είναι το δίκτυο των πεζόδρομων ή δρόμων ήπιας κυκλοφορίας, στο ευρύτερο περιβάλλον του χώρου.

πρόσβαση πεζών

1. Οδός Δημοκρατίας
3. γραμμές τρένου

2. Οδός Χασιάς
4. Οδός Μπίμπιζα

Οι κύριες προσβάσεις αποτελούν ουσιαστικά απότομη μεταφορά του πεζού από την **έντονη κυκλοφορία της πόλης** και τον ασφυκτικά πυκνοδομημένο ιστό, **στον ελεύθερο, δημόσιο χώρο του πάρκου**. Ανεμπόδιστη για το πεζό παραμένει αποκλειστικά η κίνησή του στον εσωτερικό χώρο του πάρκου, μέσα από τέσσερις βασικούς άξονες προσπέλασης και σύνδεσης των επί μέρους δραστηριοτήτων του. Αυτοί οι άξονες συνδέουν τις βασικές εισόδους του πάρκου, το κεντρικό ιστορικό τετράγωνο, με τους στάβλους του Όθωνα, τον τερματικό σταθμό των λεωφορείων και το χώρο στάθμευσης ι.χ. αυτοκινήτων.

*εναλλαγή
δομημένου-
αδόμητου χώρου*

Στις εισόδους από την πλευρά της οδού Μπίμπιζα, είσοδος Α, στην λεωφόρο Χασιάς Β και στις δύο εισόδους επί της οδού Δημοκρατίας, υπάρχουν αρκετές **θέσεις στάθμευσης** για ι.χ. Επίσης ο χώρος δίπλα στην είσοδο της Λεωφόρου Δημοκρατίας όπου έχει κατασκευαστεί το car-refour και ο πολυχώρος που φιλοξενεί τα ster προσθέτει κάποιες θέσεις στάθμευσης στην περιοχή.

στάθμευση

ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

Το θέμα των ορίων σε ένα πάρκο είναι επίσης σημαντικό. Κι αυτό διότι όταν μιλάμε για πόλη και αστικό ιστό, όριο μεταξύ πόλης και πάρκου **αποτελεί συνήθως ο δρόμος** και η ένταση του ορίου ενισχύεται από την κίνηση των δρόμων.

τι θεωρούμε όριο

Όρια επίσης θα μπορούσαν να θεωρηθούν και κάποιοι **φυσικοί σχηματισμοί του χώρου** όπως ένα ποτάμι ή ένας λόφος.

Στους δημόσιους χώρους γενικά και στα πάρκα ειδικότερα, είναι σημαντικό να συνδυαστούν **δύο αλληλοαντικρουόμενες επιδιώξεις. Από τη μια** επιδιώκεται ένα αίσθημα ασφάλειας και σιγουριάς, το οποίο πρέπει να προσφέρει στον επισκέπτη, αλλά από την άλλη, **να μην αποτελεί ένα κλειστό**, αυστηρά καθορισμένο και περιορισμένο μέρος της πόλης γιατί έτσι δεν γίνεται ευπρόσιτο στον επισκέπτη.

δύο επιδιώξεις

Το πάρκο Πύργου Βασιλίσσης αποτελεί ουσιαστικά μια «**νησίδα» πρασίνου** μέσα στον πυκνό ιστό και την υπερτοπικής σημασίας κυκλοφορία, που χαρακτηρίζεται από μεγάλες ταχύτητες και όχληση, ιδίως λόγω της φυσιογνωμίας της ευρύτερης περιοχής. Οι κύριοι οδικοί άξονες πρόσβασης, οδοί Δημοκρατίας και Φυλής, αποτελούν ταυτόχρονα και τα ισχυρά όρια του χώρου. Νότια και ανατολικά, ο φραγμός της Εθνικής Οδού και της Παρακηφίσιας ζώνης, η οποία βρίσκεται βορειότερα, δημιουργούν μεγάλης κλίμακας τομές στο χώρο. Από τη βόρεια πλευρά το τέλος του λεκανοπεδίου και η Σταυρού-Ελευσίνας (Αττική Οδός), οριοθετούν σαφώς την περιοχή, ενώ δυτικά, το όρος Αιγάλεω αποτελεί σαφές ορόσημο της ευρύτερης περιοχής.

το πάρκο νησίδα πρασίνου

1. - 4. φύτευση στα όρια του πάρκου

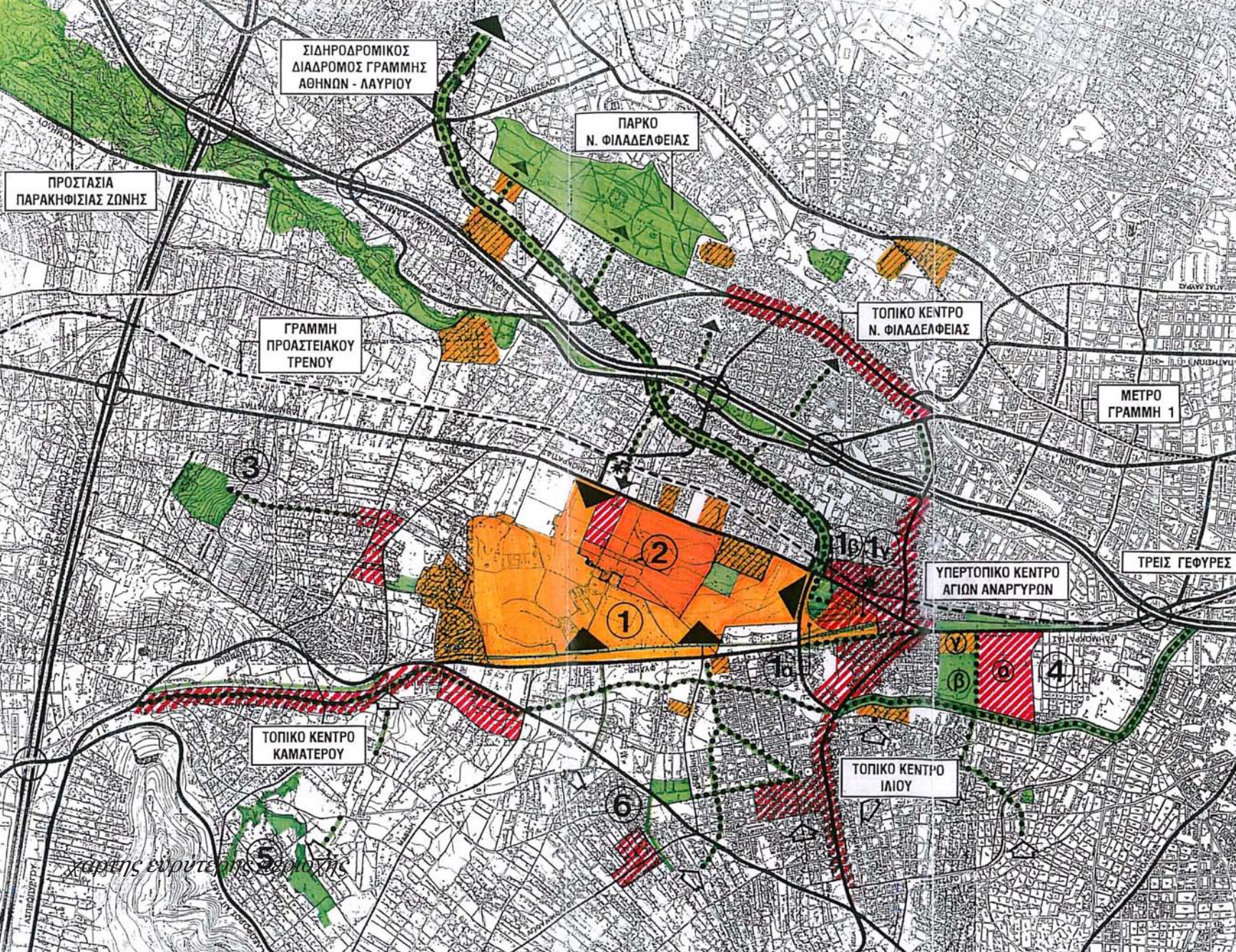
Πέρα από τα φυσικά, ο χώρος του πάρκου, διαθέτει και **τεχνητά-υλοποιημένα όρια**. Η σαφής οριοθέτηση του πάρκου αποτέλεσε ζητούμενο για την οργάνωση του χώρου, από τα πρώτα στάδια των μελετών.

τεχνητά όρια

Η σηματοδότηση των σημείων εισόδου καθιστά προφανή τη μετάβαση από το χώρο της πόλης στο εσωτερικό του πάρκου, όπως άλλωστε συμβαίνει και με την πύκνωση της φύτευσης, στην περίμετρό του, που δημιουργεί το ισχυρότερο οπτικό όριο. **Ο σχεδιασμός των εισόδων** με τις εφελκυσόμενες κατασκευές από πανί **αποσκοπεί** αφενός στον καλύτερο προσανατολισμό του επισκέπτη που βρίσκεται στο εσωτερικό του πάρκου και αφετέρου σηματοδοτεί στον διερχόμενο με αυτοκίνητο, την ύπαρξη μιας ιδιαίτερης λειτουργίας.

είσοδοι

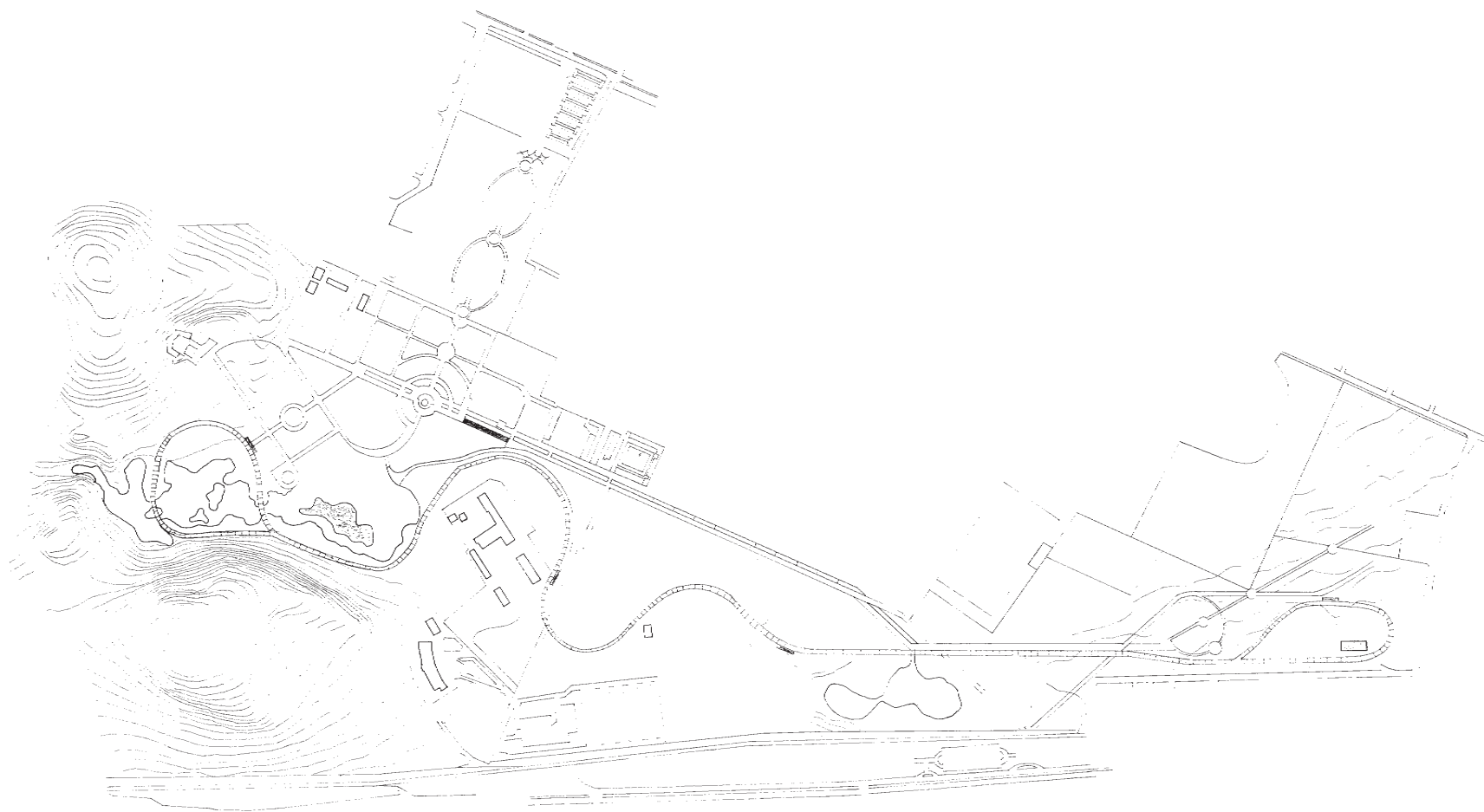

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ

Η αρχική πρόθεση για το χαρακτήρα του πάρκου, ήταν η δημιουργία **ενός υπερτοπικού, μητροπολιτικού χαρακτήρα πάρκου, όπου θα γίνεται ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για τα προβλήματα του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και για τις μεθόδους που ακολουθεί η κτηνοτροφική και γεωργική παραγωγή.** Ακόμα θα χωροθετούσαν και πολλές δραστηριότητες, που μέσα από την αναψυχή θα συνέτειναν στην εκπλήρωση των στόχων αυτών. Αυτές ακριβώς οι δραστηριότητες αναψυχής θα ήταν τόσο ελκυστικές για το σύνολο των κατοίκων της πόλης, ώστε τελικά ο διδακτικός χαρακτήρας του πάρκου να ήταν απλώς μια παράμετρος. Ο ίδιος ο τίτλος του πάρκου είναι ενδεικτικός των προθέσεων αυτών.

*ο επιθυμητός
χαρακτήρας*

1. χάρτης γενικής διάταξης

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πάρκο Αντώνης Τρίτσης αποτελεί ένα από τα **καταφύγια άγριας ζωής** στο αστικό περιβάλλον της Αττικής. Καθώς οι περισσότεροι υγρότοποι του λεκανοπεδίου έχουν συρρικνωθεί τα τελευταία χρόνια, οι λίμνες του πάρκου αναδεικνύονται σε **κυρίαρχο χαρακτηριστικό του τοπίου** και προσελκύουν τα πουλιά που έχουν ανάγκη το υγρό στοιχείο. Σημαντική για την παρουσία των πουλιών είναι και η **ποικιλομορφία στη βλάστηση**. Φυλλοβόλα δέντρα, πεύκα και άλλα κωνοφόρα, αγροτικές καλλιέργειες και καλαμιώνες σφύζουν από ζωή, ιδιαίτερα κατά την μεταναστευτική και αναπαραγωγική περίοδο των πουλιών. Τα τελευταία χρόνια έχουν καταγραφεί 168 διαφορετικά είδη πουλιών και εύκολα καθένας μπορεί να παρατηρήσει ιδιαίτερα ασυνήθιστα για τον αστικό ιστό, είδη.

*η σημασία του
πάρκου σήμερα*

Όλες οι παραπάνω πληροφορίες αποτέλεσαν για μας αντικείμενο προσωπικής παρατήρησης και έρευνας ώστε να φθάσουμε σε μια καταγραφή των σημαντικότερων γνωρισμάτων του και στην περιγραφή της υφιστάμενης εικόνας που παρουσιάζει το πάρκο σήμερα (εν έτη 2009). Το επισκεφτήκαμε, λοιπόν, και **παρουσιάζουμε τις παρατηρήσεις και τις σκέψεις μας που πιθανόν να κρύβουν το υποκείμενικό στοιχείο αλλά που θα μπορούσαν να αποτελέσουν την μαρτυρία ενός ουδέτερου επισκέπτη.....**

1. χαρακτηριστικές κατασκευές απο πανί

2. είσοδος απο οδό Δημοκρατίας

3. & 4. χαρακτηριστικές κατασκευές απο πανί

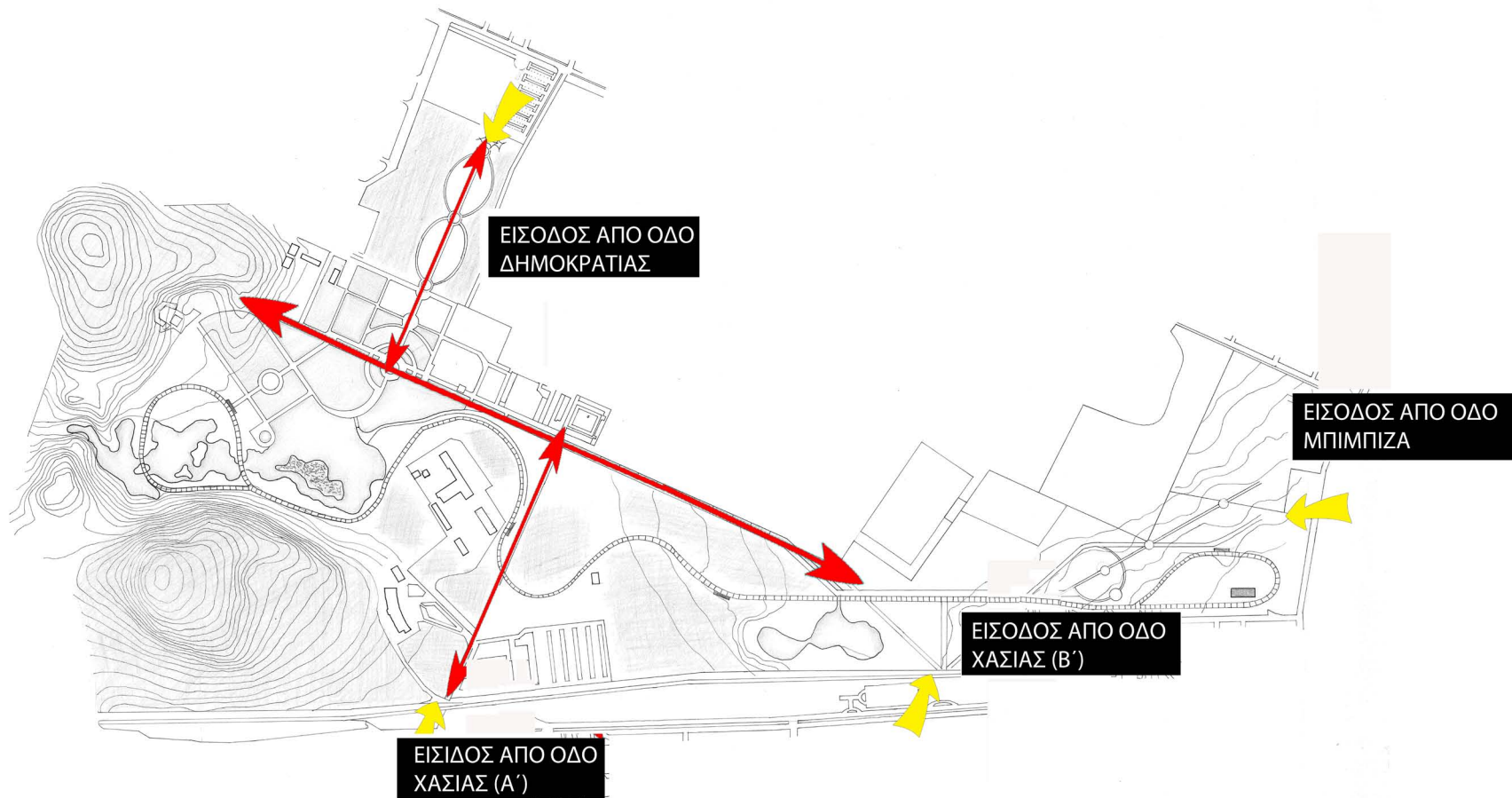
ΜΠΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ...

Από όπου κι αν επιλέξει κανείς για να εισέλθει στο πάρκο, θα αντικρύσει τις χαρακτηριστικές **κατασκευές απο εφελκυσμένο πανί**, που συχνά παρομοιάζονται με ανοιγμένα φτερά πουλιών, και οι οποίες σηματοδοτούν την είσοδο σε αυτό. Οι πύλες θέτουν ένα περιορισμό σε όποιον επιχειρήσει να εισέλθει με μηχανοκίνητο όχημα στο χώρο του πάρκου, εμποδίζει όμως ταυτόχρονα και την άνετη προσπέλαση ποδηλάτων και καροτσιών (είτε πρόκειται για καροτσάκι μωρού, είτε για αναπηρικό). **Οι πύλες είναι ανοικτές για το κοινό** καθ' όλη την διάρκεια της μέρας και της νύχτας και η είσοδος είναι φυσικά ελεύθερη για όλους. Υπάρχουν μπάρες και εκδοτήρια, που αν και δεν έχουν χρησιμοποιηθεί ποτέ, προδίδουν την **πρόθεση για ελεγχόμενη είσοδο** σε ορισμένες περιπτώσεις.

ορισμός εισόδων

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, **τέσσερις είναι οι κύριες εισοδοί** στο πάρκο για το κοινό. Δυο βρίσκονται στα δυτικά επί της λεωφόρου Χασιάς, μια στα ανατολικά επί της λεωφόρου Δημοκρατίας και μια στα νότια επί της οδού Μπίμπιζας (ίσως λιγότερο εύχρηστη και διακριτή). Όλες διαθέτουν χώρο στάθμευσης και έχουν την ίδια λογική κατασκευής. Σημειώνουμε μάλιστα πως καμιά δεν είναι ορατή από το σημείο που βρίσκονται οι υπόλοιπες, καθώς είναι διασκορπισμένες σε κομβικά σημεία στην μεγάλη έκταση του πάρκου.

τέσσερις κύριες εισοδοί

χάρτης εισόδων-χαράξεων

Από την κάτοψη της Γενικής Διάταξης, βλέπουμε ότι το πάρκο οργανώνεται με βάση ένα **γραμμικό άξονα που βρίσκεται παράλληλα στο κανάλι** που ενώνει τις λίμνες μεταξύ τους. Αυτός ο άξονας διατρέχει ένα μεγάλο μέρος του και είναι η διαδρομή που ακολουθούν οι περισσότεροι επισκέπτες, καθώς συνδέει τη βόρεια περιοχή του πάρκου με τη νότια. Απ' αυτόν ξεκινούν και σ' αυτόν καταλήγουν δευτερεύοντα μονοπάτια που εξυπηρετούν την πρόσβαση σε επιμέρους περιοχές του πάρκου. Επίσης, υπάρχουν **άλλες δυο κύριες χαράξεις**, κάθετες στην κεντρική και οι οποίες συνδέουν δυο από τις εισόδους με την καρδιά του πάρκου.

γραμμικός άξονας

Μπαίνοντας, λοιπόν, από την είσοδο της λεωφ. Χασιάς στα δυτικά ή από της λεωφ. Δημοκρατίας στα ανατολικά, βλέπει κανείς **μια βασική πορεία** που τον καλεί να την ακολουθήσει. Μορφολογικά οριοθετείται από σειρές ελαιόδεντρων εκατέρωθεν της πορείας και είναι εξοπλισμένη με σημεία στάσης (παγκάκια ή διαπλατύνσεις) ανά διαστήματα. Στο βάθος, εκεί που τελειώνει η ευθύγραμμη πορεία, διακρίνονται οι παλιοί **διατηρηταίοι στάβλοι** στην περίπτωση της εισόδου Χασιάς, και το κυκλικό συντριβάνι στην περίπτωση της εισόδου Δημοκρατίας. Και στις δυο περιπτώσεις, από τη στιγμή που μπαίνει ο επισκέπτης στο χώρο του πάρκου και έχει άμεσα οπτική επαφή με τα δομικά αυτά στοιχεία της σύνθεσης του κεντρικού μέρους του, μπορεί να προσανατολιστεί καλύτερα και να κινηθεί προς αυτά. Συγκεκριμένα για την περίπτωση όσων επιλέγουν τη δυτική είσοδο, έχουν τη δυνατότητα να ακολουθήσουν μια **εναλλακτική καμπύλη διαδρομή**, που οδηγεί κατευθείαν στη μεγάλη ξύλινη γέφυρα στο κεντρικό σημείο του πάρκου.

προσανατολισμός

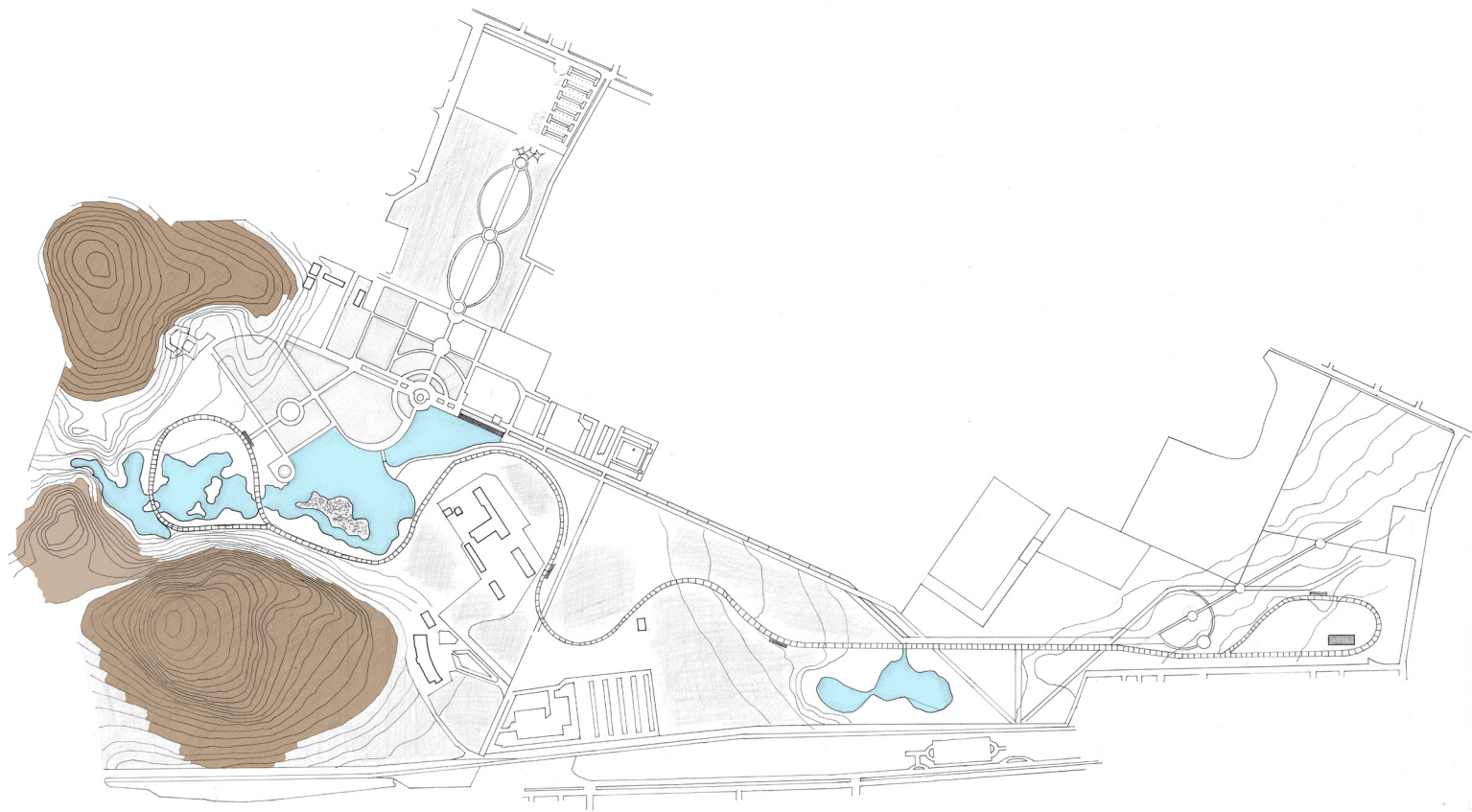

1. διαδρομή προς το κέντρο του πάρκου
3. υπαίθριο θεατράκι

2. διδρομή παράλληλα στο κανάλι
4. εκκλησία προφήτη Ηλία

χάρτης ανάγλυφου

ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ ΑΠΟ ΒΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΝΟΤΙΑ

Το βόρειο τμήμα του πάρκου παρουσιάζει το πιο **έντονο ανάγλυφο** με την παρουσία λόφων να ‘αγκαλιάζουν’ τις λίμνες, δημιουργώντας έτσι ένα προστατευμένο περιβάλλον για τον βιότοπο που φιλοξενείται σ’ αυτές.

οι λόφοι

Βορειοανατολικά, πάνω στο λόφο συναντάμε **τις εγκαταστάσεις των προσκόπων** ανάμεσα στα πεύκα, πλήρως ενταγμένες και με σεβασμό προς το περιβάλλον, το οποίο αποτελεί και αρχή της δράσης τους.

πρόσκοποι

Σε κοντινή απόσταση υπάρχει μια μικρή εκκλησία του **προφήτη Ηλία** με διαμορφωμένο προαύλιο χώρο και μια μεγαλοπρεπή χτιστή σκάλα με πλατύσκαλα για να ανέβει κανείς στο ύψωμα όπου βρίσκεται.

εκκλησιάκι

Στους πρόποδες του ίδιου λόφου έχουν κατασκευαστεί **δυο υπαίθρια θεατράκια**, ένα μικρό που δεν χρησιμοποιείται για κάποιο συγκεκριμένο λόγο και ένα μεγαλύτερο, στο οποίο πραγματοποιούνται διάφορες εκδηλώσεις, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες.

θέατρα

Βορειοδυτικά, κυριαρχεί ένας μεγαλύτερος λόφος, κατάφυτος από πεύκα και άλλα ψηλά δέντρα, ανάμεσα στα οποία συναντάμε το ‘**σπίτι του δάσους**’, ένα μικρό διώροφο κτίσμα, το οποίο επισκεύασαν οι εθελοντές και το προσωπικό της ΕΟΕ και το εξόπλισαν με ένα μικρό εργαστήριο και μια αίθουσα δραστηριοτήτων. Για τις ενεργειακές ανάγκες του κτιρίου αυτού, τοποθετήθηκαν ηλιακοί συλλέκτες στο πάνω μέρος της πρόσοψης του, καθιστώντας το ενεργειακά αυτόνομο.

το σπίτι του δάσους

1. Το σπίτι του δάσους

3. Εκκλησία Δ.Πικιώνη

2. Εκκλησία Δ. Πικιώνη

4. Το σπίτι του δάσους

1. θεατράκι

3. προσκοπικό σήμα

2. κέντρο προσκόπων

4. έκταση πάρκου

1. κτίρια διοίκησης
3. υπαίθριο θεατράκι

2. πρόσφατα φυτεμένες εκτάσεις
4. έκταση πάρκου

Συνεχίζοντας, είδαμε, με πολύ διακριτικό τρόπο ενταγμένη στο τοπίο και σαν να χάνεται ανάμεσα στα δέντρα, μια **πέτρινη εκκλησία**, κατασκευασμένη από τον **Δ. Πικιώνη**, η οποία για άγνωστο λόγο είναι περιφραγμένη και μη προσβάσιμη από το κοινό.

πέτρινο εκκλησάκι

Μεταξύ των φυσικών αυτών υψωμάτων, υπάρχει ένας **τεχνητός λοφίσκος** που κατασκευάστηκε μετά από διαταγή της βασίλισσας Αμαλίας και ο οποίος έχει πιο απότομη κλίση από τους υπόλοιπους. Η βλάστηση πάνω σε αυτόν είναι πιο αραιή αλλά προσφέρει μια **αμφιθεατρική θέα** προς το πάρκο και προς την πόλη που το περιβάλλει. Από εδώ βλέπουμε όλη σχεδόν την έκταση του πάρκου, με τις λίμνες να απλώνονται μπροστά μας καθώς και το συγκρότημα των πολυκαταστημάτων και του χώρου διασκέδασης που συνορεύει με το πάρκο στα ανατολικά. Επίσης, διακρίνονται οι κατασκευές με τα πανιά που σηματοδοτούν τη θέση του κεντρικού αναψυκτηρίου και κάποιων εκ των εισόδων.

ο τεχνητός λόφος

Στους πρόποδες αυτού του λόφου εκτείνονται μεγάλες ανοικτές **εκτάσεις που πρόσφατα φυτεύτηκαν**. Μεχρι πρότινος χρησιμοποιούνταν για τη διεξαγωγή εκδηλώσεων από τοπικούς συλλόγους με τη συμμετοχή πλήθους κόσμου. Για τις ανάγκες των εκδηλώσεων, στήνóταν μια προσωρινή σκηνή για την ορχήστρα και τους χορευτές πάνω στην κυκλική εξέδρα που βρίσκεται σε κεντρικό σημείο του χώρου, καθώς και τραπεζάκια στις ελεύθερες εκτάσεις.

ανοικτές εκτάσεις

Συνεχίζοντας τον περίπατο προς το νότιο κομμάτι του πάρκου, συναντάμε **τα κτίρια της διοίκησης** καθώς και την έδρα της ορνιθολογικής εταιρείας. Πρόκειται για σχετικά λιτά ισόγεια κτίσματα, που στεγάζουν τις λειτουργίες αυτές δημιουργώντας την αίσθηση μιας ενότητας βοηθητικών χώρων.

διοίκηση

1. σταθμός μικρού τραίνου
3. συντριβάνι

2. ξύλινη γέφυρα
4. γραμμές και σταθμός τρένου

Ανάμεσα στα δέντρα και τις φυτεύσεις, ξεπροβάλλει η κατασκευή που στεγάζει την **έκθεση ερπετών** που φιλοξενείται στο χώρο του πάρκου. Πρόκειται για μία κατασκευή που φαντάζει εντελώς παράταιρη και ασύμφωνη με τον όλο χαρακτήρα και τη λογική του. Η αντίθεση αυτή γίνεται ακόμα πιο έντονη, αν συνεχίζοντας κανείς τον περίπατο του παρατηρήσει την **παιδική χαρά** που βρίσκεται λίγα μέτρα παρακάτω, μια τεχνητή κατασκευή παιχνιδιού, που δείχνει να σέβεται το περιβάλλον στο οποίο εντάσσεται.

έκθεση ερπετών

Στο σημείο αυτό αντιλαμβάνεται ο επισκέπτης και την ύπαρξη του μοναδικού μέσου μεταφοράς που μελετήθηκε για το χώρο του πάρκου, ωστόσο δε λειτούργησε ποτε. Ο λόγος γίνεται για τις ράγες του **μικρού τρένου** που σχεδιάστηκε να διατρέχει τη μεγάλη αυτή έκταση. Ακολουθούν μια ενδιαφέρουσα διαδρομή, πάνω απο γεφυρούλες, δίπλα απο τις λίμνες και μέσα απο τις εκτάσεις πρασίνου και δέντρων, που καταλήγει στο νότιο τμήμα του πάρκου. Εκεί βρίσκεται ο τερματικός σταθμός του, στον οποίο φτάνει μετά απο 4 στάσεις σε κομβικά σημεία της διαδρομής. Η ιδέα και μόνο αυτής της διαδρομής και η θέα των γραμμών του τρένου δίνουν μια γλυκιά αίσθηση στο τοπίο.

μικρό τρένο

Σε μια όχι ακριβώς κεντροβαρική θέση σε σχέση με τη συνολική επιφάνεια που καταλαμβάνει το πάρκο, βρίσκεται η **καρδιά του πάρκου**. Είναι δηλαδή το κέντρο, το οποίο προκύπτει από τις χαράξεις της κάτοψης αλλά και το μέρος στο οποίο συγκεντρώνονται τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα του πάρκου και κάποιες από τις βασικές λειτουργίες του.

το κέντρο

1. E.I.N.
3. πλωτή εξέδρα

2. αναψυκτήριο
4. natura shop

Τέτοιο γνώρισμα αποτελεί η **ξύλινη γέφυρα** που έχει μήκος 60 μέτρα και βρίσκεται στο σημείο όπου η πέμπτη λίμνη διοχετεύει νερό στο κανάλι για να καταλήξει στην τελευταία νότια λίμνη. Στην προέκταση της γέφυρας, έχουν διαμορφωθεί ως χαράξεις στο έδαφος, τρεις ομόκεντροι κύκλοι που για κέντρο τους έχουν ένα μεγάλο συντριβάνι.

η γέφυρα

Πολύ κοντά βρίσκονται οι κατασκευές με ελαφρύ σκελετό και την κάλυψη με τα χαρακτηριστικά πανιά, οι οποίες στεγάζουν το **αναψυκτήριο** και κυριαρχούν στο τοπίο. Λίγο νοτιότερα συναντάει κανείς τους παλιούς στάβλους της βασίλισσας Αμαλίας.

αναψυκτήριο

Τα κτίρια αυτά πρόσφατα ανακαινίστηκαν και διαμορφώθηκαν έτσι ώστε να παραλάβουν διάφορες άλλες χρήσεις. Τα επιμήκη μονώροφα κτίσματα που διατάσσονται περιμετρικά σε μια τετράγωνη εσωτερική υπαίθρια αυλή στεγάζουν το **natura shop**, δηλαδή την βιολογική αγορά προϊόντων, καθώς και μια **ταβέρνα**, **ένα καφενείο** και προσωρινά το κτηματολόγιο των κοντινών δήμων.

οι παλιοί στάβλοι

Ένα άλλο ξέχωρο κτίριο περιλαμβάνει το **δημοτικό γυμναστήριο των Αγίων Αναγγύρων**, εγκαταστάσεις υγιεινής και αίθουσα προβολών και συγκεντρώσεων. Τέλος, ένα μέρος των στάβλων βρίσκεται ακόμα υπό ανακατασκευή και μόλις πρόσφατα αποκαλύφθηκε η ανακαινισμένη όψη τους προς την πλευρά του καναλιού.

*δημοτικό
γυμναστήριο*

1. & 2. αθλητικό κέντρο
3. πλωτή εξέδρα

4. κανάλι

Απέναντι απο τα κτίρια αυτά, ξεχωρίζουν ανάμεσα απο τους ευκάλυπτους οι εγκαταστάσεις του **Ε.Ι.Ν.** και τα κτίρια της **φοιτητικής εστίας**, που βρίσκονται σε ένα ξεχωριστό περιφραγμένο χώρο του πάρκου. Σύμφωνα με την αρχική απόφαση, όπως έχουμε αναφέρει, προβλέπεται η μελλοντική απομάκρυνση τους απο το χώρο και η απόδοση της έκτασης που καταλαμβάνουν και πάλι στο πάρκο.

*ΕΙΝ - φοιτητικές
εστίες*

Στο κεντρικό κομμάτι του πάρκου, κυριαρχούν οι **αγροτικές καλλιέργειες** που επιβιώνουν από την παλαιότερη εποχή και τη φροντίδα τους έχει αναλάβει το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο και το Υπουργείο Γεωργίας. Πρόκειται βασικά για φυσικιές και ελιές.

*καλλιέργειες -
φυτεύσεις*

Οι **γραμμές** του μικρού τρένου περνούν μέσα από τους αγρούς διαγράφοντας μια ημικυκλική πορεία και συνεχίζοντας μέχρι την νότια, έκτη και τελευταία λίμνη. Σ' αυτήν τη λίμνη καταλήγουν τα νερά από τις βορειότερες λίμνες μέσω ενός ευθύγραμμου καναλιού.

το τρένο

Μια ελάχιστη υψομετρική διαφορά στις στάθμες των λιμνών και στα επίπεδα του καναλιού είναι υπεύθυνη για την **ροϊκότητα του νερού**, που χρησιμεύει στην ανακύκλωση του και στη διατήρηση μιας σχετικής κίνησης, αποτρέποντας τη στασιμότητα του νερού με όλα τα προβλήματα που αυτή συνεπάγεται.

ροϊκότητα

μικρό αναψυκτήριο

Στην νότια λίμνη, σε μια όχθη της, έχει κατασκευαστεί ένα **μικρό αναψυκτήριο** από ελαφριά μεταλλική κατασκευή και χρήση εφελκυσόμενων πανιών για επισήμανση του, που δεν χρησιμοποιήθηκε ποτέ παρά εγκαταλήφθηκε στην τύχη του. Συνοδευόταν από μια μικρή **πλωτή εξέδρα**, που υπάρχει και σήμερα αλλά σε κακή κατάσταση.

αθλητικό κέντρο

Στο νότιο τμήμα του πάρκου, έχει διαμορφωθεί, όπως προέβλεπε και το σχέδιο Γενικής Διάταξης, ένα **αθλητικό κέντρο**. Οι εγκαταστάσεις είναι σύγχρονες και αποτελούν το Δημοτικό στάδιο του δήμου Ιλίου. Περιλαμβάνει ένα γήπεδο ποδοσφαίρου και στίβο, καθώς και κλειστό γυμναστήριο που εξωτερικά διαμορφώνεται ως κερκίδες για του γηπέδου. Αυτό που δεν κατασκευάστηκε είναι τα γήπεδα μπάσκετ, βόλεϊ και τέννις που είχαν σχεδιαστεί δίπλα στο στάδιο. Ο χώρος αυτός σήμερα παραμένει μια μεγάλη χωμάτινη επιφάνεια που χρησιμοποιείται ως χώρος στάθμευσης για τους χρήστες και θεατές του σταδίου.

φυτώριο

Σε κοντινή απόσταση από το στάδιο λειτουργεί και ένα **φυτώριο** που προβλεπόταν από τους μελετητές του πάρκου, η μελέτη όμως δεν το προόριζε για αυτήν την τοποθεσία που το συναντάμε, όπως επίσης ούτε τη λειτουργία του υπό ιδιωτική διαχείριση.

Ακόμα νοτιότερα, υπάρχουν μεγάλες εκτάσεις χωρίς συγκεκριμένη χρήση, αποτελώντας έτσι **αλάνες παιχνιδιού και περιπάτου**. Πρόκειται για έναν ανοικτό χώρο, με χαμηλή κυρίως βλάστηση και κάποιες δεντροστοιχίες με κυπαρίσσια κατά μήκος των χαραγμένων μονοπατιών. Σ' αυτό το μέρος είχε υπολογιστεί να τελειώνει η διαδρομή με το τρενάκι που θα κατέληγε στο τερματικό σταθμό και έπειτα στο κτίριο συντήρησης που βρίσκεται νοτιοδυτικά, κοντά στην οδό Ελευσίνιων Μυστηρίων. Αυτό το κτίριο, λειτούργησε υπό διαφορετική χρήση και τελευταία καταστράφηκε εξαιτίας πυρκαγιάς.

αλάνες

Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ Α.ΤΡΙΤΣΗΣ

Σήμερα στο πάρκο επιβιώνει μια μεγάλη **ποικιλία φυτών** από το πρόσφατο παρελθόν, από την εποχή που δημιουργήθηκε στην περιοχή ένα εύφορο κτήμα κατά την οθωνική περίοδο όταν η βασίλισσα Αμαλία είχε μετατρέψει την περιοχή σε ένα πρότυπο κέντρο γεωργίας και κτηνοτροφίας, φυτεύοντας χιλιάδες δέντρα.

Καθώς οι περισσότεροι υγρότοποι της Αττικής έχουν συρρικνωθεί ή εξαφανιστεί τα τελευταία χρόνια, **οι λίμνες** που υπάρχουν στο πάρκο προσελκύουν τα πουλιά που έχουν ανάγκη το υγρό στοιχείο. Είναι μάλιστα οι πιο σημαντικές συγκεντρώσεις νερού στο λεκανοπέδιο Αττικής.

Σημαντική για την παρουσία των πουλιών είναι και η **ποικιλομορφία** στη βλάστηση: πεύκα και άλλα κωνοφόρα, φυλλοβόλα δέντρα, αγροτικές καλλιέργειες, καλαμιώνες και ανοιχτά πεδία με χόρτα δίνουν την ευκαιρία να εμφανιστούν διαφορετικά είδη με ειδικές προτιμήσεις το καθένα. Θάμνοι πλούσιοι σε χειμωνιάτικους καρπούς αξιοποιούνται ανάλογα από τα πουλιά που τρέφονται με αυτούς τους δύσκολους μήνες.

Σήμερα το πάρκο Αντώνης Τρίτσης, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, αποτελεί ένα από τα περιορισμένα σε αριθμό καταφύγια άγριας ζωής στο αστικό περιβάλλον της Αθήνας.

1. - 4. λίμνες στο χώρο του πάρκου

ΧΛΩΡΙΔΑ

ΛΙΜΝΕΣ

Με βασικό συστατικό τους το “**ζωογόνο**” νερό, οι υγρότοποι είναι σημαντικοί βιότοποι για πολλά είδη ζώων και φυτών.

τα φυτά των λιμνών

Τα φυτά των υγροτόπων:

- δεσμεύουν την ηλιακή ενέργεια και παράγουν βιομάζα αρκετή για να τραφούν τα φυτοφάγα είδη ζώων
- συγκρατούν τα πρηνή και μειώνουν την διάβρωση
- παρέχουν κατάλληλες θέσεις σε πολλά είδη ζώων, για να τραφούν, να αναπαρχθούν, να αναπauθούν ή να προστατευθούν

Σήμερα, οι μικροί “υγρότοποι” του Πάρκου που είναι **τεχνητές λίμνες** φιλοξενούν πλήθος από υδρόβιους οργανισμούς. Οι τεχνητές λιμνούλες δημιουργήθηκαν σε μια θέση όπου προϋπήρχαν περιοδικοί νερόλακκοι και σύντομα εποίκιστηκαν από υδροχαρή φυτά, αλλά και αμφίβια (βατράχια και φρύνους), ενώ υδρόβια και παρυδάτια πουλιά γρήγορα ανακάλυψαν αυτή την όαση. Σήμερα, τροφοδοτούνται με νερό κυρίως **από γεωτρήσεις καθώς και επιφανειακή απορροή.**

λίμνες

Ψάρια, ήμερες πάπιες και χήνες προστέθηκαν από τους υπεύθυνους του Πάρκου. Όσο για τα νούφαρα μερίμνησε η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Επίσης, πλωτές σχεδίες τοποθετήθηκαν στις λίμνες για να αυξηθούν οι ασφαλείς χώροι ξεκούρασης και φωλιάσματος για τα πουλιά.

τα ζώα στις λίμνες

1. - 4. δασικές εκτάσεις- φυτεύσεις

ΔΑΣΟΣ

Το πιο κοινό δέντρο των αλсуλλίων του Πάρκου μας είναι η **Χαλέπιος Πεύκη**. Οι βελόνες της είναι πολύ λεπτές και τα κουκουνάρια κρέμονται από τα κλαδιά με ένα μικρό “ποδίσκο”. Είναι το δέντρο που κατάφερε να επιβιώσει χωρίς φροντίδα για πολλά χρόνια. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι είναι “αυτόχθονο” φυτό που, ούτως ή άλλως, σχηματίζει δάση στην Αττική αλλά και σε πολλά ακόμη σημεία χαμηλού υψομέτρου της χώρας. Καλύπτει μεγάλο μέρος των λόφων του Πάρκου φιλοξενώντας στις συστάδες της πλήθος πουλιών, άλλα και άλλων ζώων όπως οι νυχτερίδες. Άλλα βελονοφόρα είδη καθώς και μικρά ξέφωτα με θάμνους συμπληρώνουν την εικόνα του δασικού οικοσυστήματος.

πενκοδάση

ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Εδώ και χιλιάδες χρόνια οι **αγροτικές δραστηριότητες** (γεωργία και κτηνοτροφία) **διαμορφώνουν το φυσικό τοπίο στην ευρωπαϊκή ύπαιθρο και επηρεάζουν τη βιοποικιλότητά της.**

λοιπές καλλιέργειες

Στο Πάρκο, σήμερα, συναντούμε εκτεταμένα τμήματα με **πολυετείς δενδρώδεις καλλιέργειες**. Οι ελιές, τα αμπέλια, οι φιστικιές, οι συκιές, θυμίζουν ακόμα στον επισκέπτη το χαρακτήρα του πρότυπου Κέντρο Γεωργίας και Κτηνοτροφίας που είχε ο χώρος στα τέλη του 19ου αιώνα. Πλήθος πουλιών, μικροθηλαστικών και ερπετών βρίσκουν καταφύγιο και τροφή στις αγροτικές εκτάσεις που φροντίζονται από το προσωπικό του Πάρκου χωρίς τη χρήση ζιζανιοκτόνων, λιπασμάτων και άλλων χημικών. Χαρακτηριστική είναι η εικόνα πολλών εξωτικών παπαγάλων που έχουν βρει καταφύγιο στο Πάρκο έχοντας ξεφύγει από τα κλουβιά τους: τσιμπολογούν τα φιστίκια μόλις τα κλαδιά των δένδρων γεμίζουν από τους θρεπτικούς καρπούς.

1. - 4. πανίδα

ΠΑΝΙΔΑ

ΠΟΥΛΙΑ

Μέλη της ορνιθολογικής που παρατηρούν τα πουλιά του πάρκου, έχουν καταγράψει **168 διαφορετικά είδη**.

- έχουν ξεχειμωνιάσει ή σταθμεύσει κατά τη μετανάστευση σπάνια είδη πουλιών (όπως η Χαλκόκοτα, ο Ήταυρος και ο Πορφυροτσικνιάς).
- ο αριθμός των υδροβίων που αναπαράγεται αυξάνεται από χρόνο σε χρόνο (ένα είδος το 2002, δύο είδη το 2003, τρία είδη το 2004).
- εύκολα καθένας μπορεί να παρατηρήσει ιδιαίτερα ασυνήθιστα για τον αστικό ιστό είδη (όπως ο Σταχτοτσικνιάς, η Αλκυόνη κ.ά.)

ΑΛΛΑ ΖΩΑ

Εκτός από τα πουλιά, στο Πάρκο έχουν καταγραφεί **και άλλα είδη ζώων**:

- τρία είδη ψαριών (Κυπρίνος *Cyprinus carpio*, Χρυσόψαρο *Carassius auratus*, Κουνουπόψαρο *Gambusia affinis*),
- δύο είδη αμφιβίων (Λιμνοβάτραχος *Rana ridibunda*, Πρασινόφρυνος *Bufo viridis*),
- τέσσερα είδη ερπετών (το Σαμιαμίδι *Hemidactylus turcicus*, η μεγάλη σαύρα Πρασινογουστέρα *Lacerta viridis*, η χερσαία Κρασπεδοχελώνα *Testudo marginata* και η νεροχελώνα Χρυσέμυς ή Κοκκινοχοιράδα *Chrysemys scripta elegans*).

Επίσης η περιοχή θεωρείται ένα από τα καλύτερα σημεία για τις νυχτερίδες της Αττικής, ενώ παρατηρούνται μικροθηλαστικά και σκαντζόχοιροι.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

Στο χώρο του πάρκου πραγματοποιούνται **κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες** του χρόνου, **πλήθος εκδηλώσεων** από τους γύρω δήμους, θεατρικές παραστάσεις, γιορτές σχολείων και διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις , εικαστικά δρώμενα, **συνδυάζοντας την πολιτιστική δημιουργία με το φυσικό περιβάλλον.**

εκδηλώσεις

Στο πλαίσιο αυτό διοργανώνονται εκδηλώσεις από εθnikοτοπικούς συλλόγους με γιορτές αναβίωσης εθίμων, πολιτιστικά δρώμενα, χοροί κτλ. όπως και εκδηλώσεις μαζικού λαϊκού αθλητικού, ποδηλατοδρομίες, αγώνες ανώμαλου δρόμου, σχολικοί αγώνες κτλ.

Επίσης, διοργανώνονται κατά καιρούς ανθοκομικές εκθέσεις, εκθέσεις βιβλίου και εικαστικών στον χώρο του πάρκου.

εκθέσεις

Έτσι κάθε χρόνο, **οι σύλλογοι** Κρητών Ιλίου, Αρκάδων, Ηπειρωτών κ.α. διοργανώνουν γιορτές με ζωντανή μουσική και παραδοσιακούς χορούς όπως την γιορτή του κρασιού, του Κλήδωνα κτλ όπου μαζεύονται πολλοί συντοπίτες τους και όχι μόνο. Αυτές οι εκδηλώσεις που συνήθως διαρκούν 2 και 3 μέρες αποτελούν λόγους μαζικών συγκεντρώσεων.

σύλλογοι

Η πιο μαζική βέβαια προσέλευση στο Πάρκο παρατηρείται την **ημέρα της Καθαράς Δευτέρας** , όπου παραδοσιακά γιορτάζουν τα Κούλουμα πλήθος κόσμου κάθε ηλικίας και κοινωνικής τάξης. Αρκεί να σκεφτούμε ότι το πάρκο αποτελεί ένα από τους λίγους ελεύθερους χώρους που προσφέρεται για το πέταμα του χαρταετού.

έθιμα

1. - 4. περιβαλλοντικές- εκπαιδευτικές δράσεις

Σε συνεργασία με διάφορες **περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις** (Μεσόγειος S.O.S, Ελληνική Ορνιθολογική, WWF) διοργανώνονται **εκδηλώσεις περιβαλλοντικού περιεχομένου**, δημιουργίας εκθέσεων και χώρων περιήγησης, καθώς και ξενάγησης περιβαλλοντικών ομάδων σχολείων και επισκεπτών. Το πάρκο έχει επίσης φιλοξενήσει εκδηλώσεις φιλανθρωπικού χαρακτήρα (ΕΛΕΠΑΠ)*.

*εκδηλώσεις
περιβαλλοντικού
περιεχομένου*

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ

Σημαντική για το πάρκο και εναρμονισμένη με το θεματικό του χαρακτήρα είναι η **συνεργασία με την ΕΟΕ**. Στα τέλη του 2004, ο ΟΔΔΠ ανέθεσε στην ΕΟΕ την διαμόρφωση υπαρχουσών υποδομών για την οργάνωση προτύπου προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο Πάρκο. Για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της ΕΟΕ στο πάρκο παραχωρείται άδεια από το Δ.Σ. του ΟΔΔΠ, η οποία **ανανεώνεται κάθε 4 χρόνια**.

*συνεργαία ΕΟΕ -
ΟΔΔΠ*

Η ΕΟΕ αναλαμβάνει το κόστος όλων των έργων με **βοήθεια χορηγίας** της Vodafone. Τον συντονισμό για την υλοποίηση του προγράμματος αναλαμβάνουν **μια ομάδα εργασίας από εθελοντές και έμπειρα μέλη** της ΕΟΕ. Μέχρι το φθινόπωρο του 2005, είχαν ήδη διαμορφωθεί το Κέντρο Προσανατολισμού και Ενημέρωσης, τα εκπαιδευτικά μονοπάτια και οι ενημερωτικές πινακίδες σε διάφορες θέσεις του Πάρκου και έτσι ξεκίνησαν οι πρώτες οργανωμένες επισκέψεις σχολείων μετά από την έγκριση του Υπουργείου Παιδείας.

*πόροι και
δραστηριότητα ΕΟΕ*

Αυτή η συνεργασία της ΕΟΕ με τον ΟΔΔΠ έθεσε την βάση για την εφαρμογή ποιοτικού προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης καθώς και για την προβολή του Πάρκου στο κοινό.

ΥΠΟΔΟΜΕΣ

- Γραφείο Επικοινωνίας
- Κέντρο Προσανατολισμού και Ενημέρωσης
- Βοηθητικό Κτίριο (Σπίτι του Δάσους)
- Εκπαιδευτικές Διαδρομές : μονοπάτια + πινακίδες
- Παρεμβάσεις βελτίωσης οικοτόπων (τεχνητές φωλιές και ταΐστρες για τα πουλιά, δυο μικρές πλωτές εξέδρες, βελτίωση οικοτόπων βάσει φοροτεχνική μελέτη).

ΔΡΑΣΕΙΣ

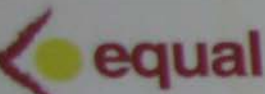
- **Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης** με επισκέψεις σχολείων στο πάρκο και με συνεργασία του υπουργείου Παιδείας
- Διοργάνωση **εκδηλώσεων** όπως την Γιορτή των Πουλιών (αρχές φθινοπώρου), τα Χελιδονίσματα (αρχές άνοιξης) και την Ημέρα Περιβάλλοντος (αρχές καλοκαιριού). Εκτός από αυτές τις ετήσιες καθιερωμένες εκδηλώσεις, διοργανώνουν μέσα στο χρόνο, διάφορες ημέρες παρατήρησης πουλιών (birdwatching).
- **Εθελοντική εργασία.** Οργανωμένη ομάδα εθελοντών που βοηθούν στις δραστηριότητες και στις αναγκαίες εργασίες κατασκευής και συντήρησης των οικοσυστημάτων του Πάρκου. Επιπλέον βοηθούν στην προβολή του Πάρκου με ενημερωτικό υλικό.

1. Natura shop

3. κοινοτική πρωτοβουλία equal

2. εστιατοριο

 ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ EQUAL

ΕΡΓΟ: ΣΥΝ-ΕΠΙΧΕΙΡΩΝΤΙΑΣ

ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ:

- ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΡΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ «ΑΝΤΩΝΗΣ
- ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΟ Κ.Ε.Κ. ΕΥΤΥΡΙΒΕΣ
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΡΕΑ

ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ (Ε.Κ.Τ.) 75% &
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΧΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ 25%

EQUAL

Πρόκειται για μια **κοινοτική πρωτοβουλία**, που έχει **στόχο** μια διεθνή συνεργασία για την **προώθηση νέων πρακτικών καταπολέμησης της πάσης φύσεως διακρίσεων και των ανισοτήτων στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας**.

δράση Equal

Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας EQUAL, ο ΟΔΔΠ συμμετείχε στην κοινοπραξία Συν-Επιχειρώντας, με σκοπό την δημιουργία θεματικού πάρκου βιολογικών και παραδοσιακών προϊόντων στο χώρο του Πάρκου. Αυτή η κίνηση συμβάλλει την ανάπτυξη επιχειρηματικής δράσης και στην ενίσχυση της φυσιογνωμίας του πάρκου.

NATURA SHOP

Μια **Αγορά Βιολογικών και Παραδοσιακών Προϊόντων**, βρίσκονται μέσα στο Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης 'Αντώνης Τρίτσης' και αποσκοπεί να φέρει πιο κοντά στους κατοίκους όλου του λεκανοπεδίου, τα βιολογικά και παραδοσιακά προϊόντα απ' όλη την Ελλάδα.

*η προσπάθεια του
Natura shop*

Το Natura Shop είναι μια **πilotική προσπάθεια νέων επιχειρηματιών**, οι οποίοι ενώνονται σε μια κοινή αγορά, μέσα από το έργο Συν-επιχειρώντας της Equal. Το έργο συγχρηματοδοτείται κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και κατά 25% από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Ξεκίνησε με 17 νέες επιχειρήσεις αλλά έχουν παραμείνει μόλις 3 στο χώρο μέσα στο πάρκο και 2 καταστήματα με βιολογικά προϊόντα.

αρχικό πλάνο λειτουργιών

Αρχικά μέσα στο χώρο των παλιών στάβλων όπου στεγάζεται το **Natura Shop προβλεπόταν:**

- Επιχείρηση με βιολογικά και παραδοσιακά προϊόντα απ' όλη την Ελλάδα
- Καφενείο – Μεζεδοπωλείο
- Χώρο Δημιουργικής Απασχόλησης για τα παιδιά των επισκεπτών
- Εργαστήριο Οικολογικής Ευαισθητοποίησης για οργανωμένες επισκέψεις σχολείων
- Κέντρο Επιχειρηματικότητας, το οποίο παρέχει δωρεάν υπηρεσίες σε ανέργους και υποψήφιους επιχειρηματίες
- Γραφείο Ελέγχου Πιστοποίησης, το οποίο διασφαλίζει την ποιότητα των προϊόντων που πωλούνται εκεί.

η κατάσταση σήμερα

Δεν λειτουργούν πλέον όλα γιατί κάποια από αυτά δεν είχαν την ανταπόκριση που αναμενόταν. Επίσης, ένα μέρος των κτισμάτων παραχωρήθηκε για την λειτουργία του Κτηματολογίου Α.Ε. του δήμου Ιλίου και Αγ.Αναργύρων.

ΧΡΗΣΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

Σε μια συνηθισμένη μέρα, το πάρκο χρησιμοποιείται **κυρίως ως χώρος άθλησης, περιπάτου και παιχνιδιού**. Οι άνθρωποι βρίσκουν σ' αυτό, ένα ελεύθερο χώρο που παρουσιάζει ενδιαφέρον λόγω της ποικιλίας εναλλαγών στο τοπίο του.

καθημερινές χρήσεις

Εκτός από αυτούς που έρχονται να περπατήσουν, υπάρχουν πολλοί που επιλέγουν το πάρκο για να αθληθούν. Συναντάμε ανθρώπους να κάνουν ποδήλατο, να τρέχουν, να γυμνάζονται. Χαρακτηριστική εικόνα είναι άνθρωποι με μουσική στα αυτιά να κάνουν jogging στα διάφορα μονοπάτια τους πάρκου.

Οι επισκέπτες μπορεί να είναι **άντρες και γυναίκες κάθε ηλικίας, κοινωνικής κατάστασης και εθνικότητας**. Ηλικιωμένοι, ενήλικες, νέοι και μικρά παιδιά, όλοι, βρίσκουν ένα ευχάριστο λόγο να έρθουν στο πάρκο είτε μόνοι τους, είτε σε παρέες. Οι γονείς φέρνουν τα παιδιά τους και οι παππούδες τα εγγόνια τους για να παίξουν μπάλα, να δουν τις πάπιες στις λίμνες, να κάνουν ποδήλατο και να τρέξουν στις αλάνες. Προσφέρεται ακόμα η επιλογή σε όσους θέλουν να καθίσουν στα τραπεζάκια της καφετέριας που λειτουργεί σε κεντρικό σημείο του πάρκου, κοντά στην ξύλινα γέφυρα.

ποικιλία χρηστών

1. - 4. χρήστες του πάρκου

Επίσης, το πάρκο επιλέγουν και **επαγγελματίες αθλητές** για την προπόνηση τους π.χ. ποδηλάτες, δρομείς, μέλη αθλητικών ομάδων ποδοσφαίρου, μπάσκετ κτλ. Εξάλλου στο νότιο κομμάτι του πάρκου, υπάρχει το διαμορφωμένο αθλητικό κέντρο που λειτουργεί καθημερινά.

αθλητές

Συνηθισμένη επίσης εικόνα είναι αυτή **ομάδων παιδιών, μαθητές από διάφορα σχολεία και νηπιαγωγεία**, που έρχονται για μια ελεύθερη μέρα παιχνιδιού ή και για εκπαιδευτική εκδρομή. Υπάρχουν ειδικά περιβαλλοντικά προγράμματα που διοργανώνει η ΕΟΕ και παίρνουν μέρος οργανωμένα τμήματα μαθητών δημοτικού, γυμνασίου και λυκείου.

παιδιά

Ακόμα, στη βόρεια πλευρά του πάρκου, σ' έναν από τους δυο κυρίως λόφους, όπως έχει ήδη αναφερθεί, εδράζεται και δρά το **Σώμα Ελλήνων Προσκόπων**. Έχοντας δικές τους εγκαταστάσεις και υποδομές ανάμεσα στα δέντρα του λόφου, συγκεντρώνουν ένα μεγάλο αριθμό προσκόπων συνήθως τα σαββατοκύριακα. Οι κατασκευές που έχουν στη διάθεση τους και εντάσσονται στα πλαίσια λειτουργίας τους είναι εναρμονισμένες με το φυσικό τοπίο και περιλαμβάνουν ξύλινα καθίσματα, εστία, κατασκευές για αναρρίχηση και παιχνίδι, στύλος σημαίας κτλ. **Αποτελούν ένα λόγο για νέους και μικρά παιδιά να έρθουν στο πάρκο και να μνηθούν στα μυστικά της φύσης.**

πρόσκοποι

1. - 4. χρήστες του πάρκου

Γνωρίζουμε και παρατηρούμε πως το πάρκο, **για όσους κατοικούν στις γειτνιάζουσες περιοχές, αποτελεί χώρο συχνά επισκέψιμο**, που μάλιστα, για τα νεότερα σε ηλικία παιδιά, θα αποτελέσει ένα μέρος ευχάριστων αναμνήσεων παιχνιδιού και ξεγνοιασιάς. Επομένως, σε τοπική κλίμακα, το πάρκο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη καθημερινή ζωή των κατοίκων. Το ερώτημα είναι αν αποτελεί ή αν μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης για πιο μακρινούς επισκέπτες. Είναι δηλαδή δυνατόν να αποκτήσει τον υπερτοπικό χαρακτήρα που του έχουν προσάψει όταν το οραματίστηκαν και το δημιούργησαν?

*κάτοικοι
γειτνιάζοντων
περιοχών*

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό θα δοθεί ίσως σε μερικά χρόνια, αφού, από την έως τώρα εμπειρία και παρατήρηση μας, γνωρίζουμε ότι όλο και περισσότερος κόσμος ακούει και μαθαίνει καταρχάς την ύπαρξη του. **Είναι χαρακτηριστικό πως το πάρκο δεν έχει λάβει ως τώρα την διάδοση και προβολή που του αξίζει**, κυρίως σε ό,τι αφορά τις μακρινότερες σε αυτό περιοχές. Ελπίζουμε όμως σε μια καλύτερη τύχη τα επόμενα χρόνια και εμφανιζόμαστε θετικές σε αυτό, καθώς δεν είναι λίγοι αυτοί που καταβάλλουν την ανάλογη προσπάθεια. **Στην προβολή του πάρκου βοηθούνε** οι εκδηλώσεις και τα event που έχουν λάβει χώρα μέχρι σήμερα σε αυτό, καθώς επίσης, και η δράση της ΕΟΕ που ενημερώνει το κοινό της Αττικής σε κάθε δυνατή ευκαιρία για τη σημασία αυτού του πνεύμονα-πρασίνου, όπως τον αποκαλούν. Οργανώσεις διεθνούς χαρακτήρα όπως Birdlife International, WWF, SOS Μεσόγειος κτλ. καθώς και ερασιτέχνες και επαγγελματίες ορνιθολόγοι και περιβαλλοντολόγοι απαντούν στο κάλεσμα της ΕΟΕ και επισκέπτονται το πάρκο από καθαρό ενδιαφέρον για τους βιότοπους και για το ζωντανό οικοσύστημα που εξαρτάται από αυτούς.

*η “υπερτοπικότητα”
του πάρκου*

ΠΑΡΑΤΑΙΡΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ

Το πάρκο Αντώνης Τρίτσης είναι ένα **θεματικό πάρκο** με στόχο την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κόσμου, εξου και ο τίτλος του. Οι δημιουργοί και μελετητές του προέβλεπαν χώρους και δραστηριότητες ώστε να φέρουν τον επισκέπτη κοντά στη φύση, στις παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας και στις εναλλακτικές μορφές ενέργειας, συνδυάζοντας τη μάθηση με την αναψυχή και τη διασκέδαση.

Ένα μέρος των αρχικά προβλεπόμενων χρήσεων και υποδομών έχει κατασκευαστεί και οι γενικές χαράξεις υπάρχουν στη σημερινή κάτοψη του πάρκου. **Παρόλ'αυτά υπάρχουν χώροι, ακόμα και κατασκευές που έχουν υποπέσει σε αχρηστία** (είτε δεν λειτούργησαν ποτέ, είτε εγκαταλείφθηκαν εκ των υστέρων, είτε λειτούργησαν με άλλη χρήση).

Μετά απο παρατηρήσεις και μελέτη των σχετικών κανονισμών και διαταγμάτων χρήσεων, διαπιστώσαμε πως οι ακόλουθες χρήσεις δεν συνάδουν με το πλαίσιο που ορίζει τη νομιμότητα ή μη της λειτουργίας τους:

Καταρχάς, στην περιοχή, που στο σχέδιο της Γενικής Διάταξης προβλεπόταν αποκλειστικά παιδική χαρά, τώρα δίπλα στο χώρο παιχνιδιού έχει εγκατασταθεί ένα **ελληνικό κέντρο ερπετών**, όπως το αποκαλούν. Πρόκειται για μια λυόμενη προσωρινή κατασκευή, η οποία ανήκει σε ιδιώτη και προσφέρει μια έκθεση φιδιών με κάποιο αντίτιμο.

κέντρο ερπετών

1. παδότοπος
3. κέντρο ερπετών

2. αναψυκτήριο
4. παιδότοπος

Στη συνέχεια, στο κεντρικό αναψυκτήριο κοντά στην ξύλινη γέφυρα έχει περιφραχτεί ένα μέρος για χρήση του ως **παιδότοπος με φουσκωτές κατασκευές**. Ο παιδότοπος λειτουργεί συνδυαστικά με την καφετέρια καθώς επιτρέπει στους γονείς να καθίσουν για το καφέ τους έχοντας την πλήρη εποπτία των παιδιών που παίζουν περιορισμένα και ‘ασφαλή’ ακριβώς δίπλα. Η εικόνα όμως αυτή του τεχνητού χώρου παιχνιδιού είναι **αντιφατική και ίσως αντίθετη με τη λογική της ύπαρξης του πάρκου**, τη στιγμή που αυτό παρέχει την ίδια δυνατότητα σε έναν πιο ελεύθερο και φυσικό χώρο.

παιδότοπος

Κάπου στο νότιο άκρο του πάρκου είχε κατασκευαστεί ένα κτίριο συντήρησης του μικρού τρένου, που δεν λειτούργησε όμως ποτέ. Συνεπώς το κτίσμα εκμεταλλεύτηκε ένας δεύτερος ιδιώτης για τη λειτουργία **σχολής εκμάθησης πολεμικών τεχνών**. Το κτίριο καταστράφηκε πρόσφατα από κάποια πυρκαγιά με άγνωστα αίτια.

σχολή πολεμικών τεχνών

Τις διάφορες εκδηλώσεις που οργανώνονται στο πάρκο και οι οποίες ελκύουν πλήθος κόσμου, συνοδεύει η συγκέντρωση σε διάφορες θέσεις, **μικροπωλητών** ποπ κορν, μαλλί της γριάς, καλαμπόκι, μίνι λουνα παρκ κ.α. Αυτές οι περιπτώσεις δεν αποτελούν μόνιμο πρόβλημα εφόσον είναι προσωρινές και συνοδεύουν απλά τις προγραμματισμένες εκδηλώσεις.

λοιπές χρήσεις

1. super market

2. πολυχώρος διασκέδασης

Η ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΜΕ ΤΟ ESCAPE-CARREFOUR ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ

Η έκταση, στην οποία κατασκευάστηκε το μεγάλο σουπερμάρκετ της αλυσίδας **Carrefour** και ο πολυχώρος αναψυχής και διασκέδασης **Escape**, ανήκει στην οικογένεια του Ιταλού μεγαλοεπιχειρηματία **Σερπιέρη**. Παραχωρήθηκε σε ιδιώτες με ενοίκιο για διάστημα 100 ετών με δυνατότητα πιθανής ανανέωσης του συμβολαίου. Αυτή η κίνηση προκάλεσε σίγουρα αντιδράσεις και πολλές συζητήσεις για το αν επηρεάζουν οι χρήσεις αυτές, το φυσικό περιβάλλον του πάρκου. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το ΦΕΚ 19.1.1996/Αρ.φύλλου20 όπου καθορίστηκαν οι ζώνες ελέγχου χρήσεων γης στο Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης, φαίνεται ότι στην περιοχή Γ, η οποία περιλαμβάνει και το **συγκρότημα των πολυκαταστημάτων**, επιτρέπονται μόνο χρήσεις συμβατές προς το πάρκο. Παρά τις αντιδράσεις, τα συγκροτήματα κατασκευάστηκαν και λειτουργούν ήδη τα τελευταία χρόνια με μεγάλη ανταπόκριση του κοινού.

η έκταση

Παρατηρώντας την παρούσα σχέση μεταξύ του πάρκου και των συγκροτημάτων αυτών που λειτουργούν **ως πρότυπα καταναλωτικής συνήθειας**, μπαίνουμε σε σκέψεις. Εφόσον έχοντας παρακάμψει τα εμπόδια, η λειτουργία των ιδιωτικών επιχειρήσεων είναι μη αναστρέψιμη, αυτό που μας μένει να εξετάσουμε είναι **κατά πόσον η γειτνίαση αυτή επηρεάζει δυσμενώς τον χαρακτήρα του πάρκου και κατά πόσον η συνεργασία μεταξύ τους μπορεί να αποφέρει θετικά αποτελέσματα και στα δυο**.

*προσπάθεια
συνύπαρξης*

Παρατηρήσαμε ότι στην καρδιά του πάρκου όπου και βρίσκεται ο κυρίως βιότοπος, **δεν γίνεται αντιληπτή η ύπαρξη του Carrefour - Escape.** Το κομμάτι του πάρκου που είναι περισσότερο εκτεθειμένο στις οχλούσες αυτές χρήσεις είναι η ανατολική πρόσβαση, που αποτελεί το όριο μεταξύ τους και λειτουργεί ως ζώνη προστασίας για το υπόλοιπο πάρκο. Σ' αυτό το κομμάτι βλέπουμε τις αντιφατικές εικόνες της συνύπαρξης ενός φυσικού με ένα τεχνητό κόσμο, με τρανταχτό παράδειγμα τις κατασκευές που έχουν υψωθεί στο Fun Park του Escape και είναι ορατές σε μεγάλη απόσταση.

ΒΟΛΤΑ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ...

Ξεκινώντας από το χώρο στάθμευσης της ανατολικής εισόδου βγαίνουμε στη Λεωφόρο Δημοκρατίας και κατευθυνόμαστε νότια με το πάρκο πάντα στα δεξιά μας. Συναντάμε το φανάρι που διευκολύνει όσους θέλουν να στρίψουν από τη λεωφόρο προς τα parking των Carrefour ή Escape και το οποίο αποτελεί το μόνο ασφαλές σημείο για να διασχίσουν οι πεζοί την λεωφόρο και να βρεθούν στην πλευρά του πάρκου. Στο υπόλοιπο μήκος της αναπτύσσονται μεγάλες ταχύτητες και υπάρχει νησίδα με δεντροστοιχίες από ψηλά κυπαρίσσια και με συμπαγή φύτευση από θαμνώδη φυτά, η οποία φθάνει μέχρι το ύψος του **νεκροταφείου των Αγίων Αναργύρων**. Κινούμαστε επί της Δημοκρατίας και αφού περάσουμε τα Carrefour και το μικρό αδιέξοδο δρόμο που οδηγεί στην ιδιοκτησία Σερπιέρη, υπάρχει ένα υπερυψωμένο όριο που εμποδίζει πλήρως την ορατότητα προς την ιδιωτική έκταση.

Στο σημείο που τελειώνει η νησίδα στη μέση της λεωφόρου, ο δρόμος στενεύει με μια λωρίδα ανά κατεύθυνση. Το κτήμα Σερπιέρη διαδέχονται οι εγκαταστάσεις του **Κέντρου Βρεφών Μητέρα**, όπου πάλι υπάρχει διάβαση με φανάρι. Τα όρια του ιδρύματος είναι και αυτά σαφή με περίφραξη και ψηλές δεντροστοιχίες κατά μήκος.

οδός Δημοκρατίας...

1. ίδρυμα "Θεοτόκος"
3. γραμμές τραίνου

2. είσοδος κέντρου βρεφών
4. χώρος στάθμευσης- είσοδος

Στο σημείο που συναντάει η οδός Μπίμπιζα την Δημοκρατίας, έχουμε πάλι εικόνα του πάρκου και συγκεκριμένα στο νότιο κομμάτι που παραχωρήθηκε μεταγενέστερα από το Δήμο Ιλίου σ' αυτό. Στρίβουμε δεξιά στην Μπίμπιζα και προχωρώντας, έχουμε στα αριστερά μας την έκταση που ανήκει στον **Δήμο Αγίων Αναργύρων** και χρησιμοποιείται από σχολή σκοποβολής, από υπηρεσίες του δήμου και από το υπουργείο Γεωργίας, ενώ στα δεξιά μας βλέπουμε το πάρκο. Η περίφραξη του διακόπτεται κάπου στη μέση της διαδρομής επί του δρόμου αυτού γιατί εκεί υπάρχει η **νότια είσοδος** του πάρκου με τα πανιά να κυριαρχούν στο τοπίο και να τραβάνε το βλέμμα των διερχόμενων οδηγών. Η είσοδος αυτή διαθέτει επίσης χώρο στάθμευσης, μικρότερο βέβαια από τους άλλους δυο, αλλά επαρκή, λόγω του ότι κι η πύλη αυτή είναι λιγότερο εύχρηστη.

οδός Μπίμπιζα

Συνεχίζοντας μέχρι τη λεωφόρο Χασιάς, **διασχίζουμε τις γραμμές** του τρένου, οι οποίες φυλάσσονται με μπάρες σε περίπτωση διέλευσης αμαξοστοιχίας (η συχνότητα των δρομολογίων είναι περιορισμένη έως ανύπαρκτη). Στη διασταύρωση κάνουμε δεξιά και ενώ κινούμαστε επί της Χασιάς στα πρώτα 100 μέτρα δεν έχουμε οπτική επαφή με το πάρκο, καθώς εκεί υπάρχουν άλλες χρήσεις με κυρίαρχη την κατοικία. Διαπιστώνουμε ότι οι συνθήκες διαβίωσης είναι αμφιβόλου ποιότητας στο σημείο αυτό, λόγω της γειτνίασης με τη λεωφόρο που παρουσιάζει αυξημένη κυκλοφορία ιδίως τις ώρες αιχμής. Μετά το πρώτο φανάρι που θα συναντήσουμε γίνεται διαπλάτυνση του δρόμου και παρατηρούμε πως τις κατοικίες διαδέχθηκε το γήπεδο ποδοσφαίρου που βρίσκεται ακριβώς δίπλα στην μια από τις δυο εισόδους της λεωφ. Χασιάς. Και η πύλη αυτή διαθέτει το δικό της χώρο στάθμευσης και εξυπηρετεί κυρίως την πρόσβαση προς τις αθλητικές εγκαταστάσεις εντός του πάρκου.

οδός Χασιάς

δεύτερη είσοδος

Η επόμενη είσοδος είναι η πιο βασική σ' αυτήν την πλευρά του πάρκου αν και δεν είναι ορατή από την δρόμο. Για να φθάσουμε σ' αυτήν, πρέπει να στρίψουμε από την λεωφόρο δεξιά στο σημείο που υποδεικνύει η αντίστοιχη επιγραφή και αφού διασχίσουμε τις ράγες του τρένου, να βρεθούμε στον άνετο χώρο στάθμευσης, χωρισμένο με διαζώματα, με φύτευση στο μεσοδιάστημα τους. Η κεντρική είσοδος, πάλι, επισημαίνεται με όμοιο τρόπο όπως και στις άλλες, με χρήση των προεντεταμένων πανιών. Καθώς η περίφραξη συνεχίζεται ως εδώ, μπορούμε να μπούμε μόνο από την πύλη. Πριν την πύλη της εισόδου υπάρχει δρόμος που οδηγεί στις **εγκαταστάσεις του ΕΙΝ**.

οδός Θεοτόκος

Για να γυρίσει κανείς από το parking πίσω στην οδό Χασιάς, ακολουθεί την αντίστροφη πορεία. Παρατηρούμε όμως ότι η επάνοδος στην λεωφόρο γίνεται χωρίς φανάρι αλλά με stop, πράγμα που **δυσχεραίνει την κίνηση σε αυτό το σημείο**. Συνεχίζουμε την πορεία μέχρι το βόρειο άκρο του πάρκου, όπου συναντούμε την παράκαμψη και στρίβουμε στην οδό "Θεοτόκος", η οποία είναι ήπιας κυκλοφορίας. Στη γωνία απέναντι από το πάρκο, βρίσκεται το Ίδρυμα Αναπήρων Αγίων Αναργύρων με τις μακροσκελείς πτέρυγες του να κυριαρχούν. Σε κοντινή απόσταση με αυτό αλλά από την πλευρά του πάρκου συναντούμε και το Ίδρυμα Θεοτόκος με χαμηλού ύψους κτίρια και ελεγχόμενη είσοδο για τους επισκέπτες.

Αφού περάσουμε το ίδρυμα, βλέπουμε πάλι το πάρκο μέχρι να μπούμε στην περιοχή κατοικίας που εφάπτεται του πάρκου, η οποία είναι πρόσφατα ανοικοδομημένη και **ανήκει στο δήμο Καματερού**. Σ' αυτό το σημείο, αν και υπάρχουν τα όρια, δεν ξέρουμε αν αυτά αρκούν στο να αποτρέψουν την σταδιακή οικοπεδοποίηση της περιοχής. Στο σημείο αυτό, το πάρκο γειτονεύει με ένα **συγκρότημα σχολείων του Καματερού**. Αυτό που μας κάνει ιδιαίτερη εντύπωση είναι η έλλειψη επίσημων εισόδων προς το πάρκο στην πλευρά αυτή, γεγονός που αναγκάζει τους κατοίκους να χρησιμοποιούν κάποιες **υπηρεσιακές εισόδους**.

βόρεια του πάρκου

Ακολουθώντας το δρόμο που διέρχεται ακριβώς στα όρια του πάρκου και διαγράφει την καμπύλη του λόφου, όπου δραστηριοποιούνται οι πρόσκοποι, έχουμε **δυο επιλογές κίνησης**. Είτε να βγούμε στην λεωφ. Δημοκρατίας μέσω ενός κακοδιατηρημένου δρόμου που περνάει δίπλα σε κάποια εργοστάσια που λειτουργούν ακόμα, είτε να προσεγγίσουμε τις εργατικές κατοικίες που γειτονεύουν στα ανατολικά με το πάρκο. Αυτό το συγκρότημα κατοικιών ανήκει **στο δήμο Καματερού** και χτίσθηκε σε κομμάτι του πάρκου. Ένας από τους δρόμους του συγκροτήματος, η οδός **Σπύρου Μουστακλή**, καταλήγει στην πύλη που εξυπηρετεί την διοίκηση του πάρκου και που επιτρέπει και σε οχήματα να εισέλθουν στο πάρκο αλλά ελεγχόμενα χάρη σε μπάρες ασφαλείας. Κοντά στην πύλη υπάρχει και το περίπτερο ενημέρωσης και έδρα της Ορνιθολογικής Εταιρείας, απ' όπου ξεκινούν και οι εκπαιδευτικές διαδρομές που διοργανώνει. Τέλος, από την οδό Μουστακλή βγαίνουμε στη Δημοκρατίας στο σημείο όπου ξεκινήσαμε, ολοκληρώνοντας έτσι μια πλήρη βόλτα γύρω από το πάρκο.

*οδός Σπύρου
Μουστακλή*

1. λίμνη
3. & 4. γενικές εικόνες

2. διαδρομή δίπλα στο κανάλι

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΝΤΥΠΩΣΗ

Μια επίσκεψη στο πάρκο Αντώνης Τρίτσης αποτελεί μια **ευκαιρία για επαφή με τη φύση και μια διέξοδο από την καθημερινότητα της πόλης.**

Συνδυάζοντας διαφορετικά τοπογραφικά στοιχεία όπως λόφους, λίμνες και επίπεδους αγρούς, το πάρκο παρέχει μια ποικιλία εικόνων με ενδιαφέρουσες εναλλαγές. Ακόμα και η φύτευση ποικίλει στα διάφορα σημεία του. Η πλούσια βλάστηση σε συνδυασμό με την ύπαρξη του υγρού στοιχείου και του προστατευμένου περιβάλλοντος ευνόησε την ανάπτυξη του ζωντανού οικοσυστήματος που συναντάει κανείς στο πάρκο. Παρατηρήσαμε ότι ο βιότοπος αυτός σφύζει από ζωή και **προσφέρει ευχάριστες εμπειρίες** στους επισκέπτες, διεγείροντας τις αισθήσεις με κάθε τρόπο. Από μια απλή βόλτα στο πάρκο μπορεί να θαυμάσει κανείς την ομορφιά της φύσης, να ακούσει τους ήχους των πουλιών και των δέντρων, να μυρίσει το άρωμα των λουλουδιών, των αρωματικών θάμνων, του πατημένου χώματος. Γεμάτο εκπλήξεις και κρυφές γωνιές αποτελεί ένα χώρο ανεμελιάς για όλους και πιο συγκεκριμένα για τους μικρούς επισκέπτες, **ένα χώρο περιπέτειας που μπορεί να απελευθερώσει την παιδική φαντασία και δημιουργικότητα...**

Γ. ΜΕΛΛΟΝ...

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Απο τη μελέτη του πάρκου και των συνθηκών ύπαρξης του, αλλά και από την προσωπική εμπειρία μας καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως αποτελεί δίχως άλλο **σημαντικό πνεύμονα στην περιοχή**, ικανό όμως να δώσει ακόμα περισσότερα και να ωφελήσει τους χρήστες του αλλά και τους κατοίκους των γύρω περιοχών. Είναι χαρακτηριστικό το κατά πόσο **επηρεάζει το μικροκλίμα** της περιοχής, καθιστώντας το χώρο πιο ευχάριστο και προσιτό. Από μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων που εκπονήθηκε, η ύπαρξή του κρίθηκε σωτήρια, καθώς **βελτιώνει την ποιότητα και την κίνηση του αέρα**, συμβάλλει στην **αύξηση της σχετικής υγρασίας** του αέρα, **μειώνει την επίδραση των ηλιακών ακτινών και εξασφαλίζει δροσισμό και θερμική ισορροπία** στις γύρω περιοχές.

θετικά στοιχεία

Ωστόσο, σημαντικά προβλήματα ανακύπτουν, είτε απο **κακούς χειρισμούς**, είτε απο έλλειψη οργάνωσης. Το πάρκο **αδυνατεί να επιτύχει οικονομική αυτάρκεια**, όπως αρχικά είχε προβλεφθεί. Αυτό συνδέεται άμεσα με το γεγονός πως, η διοικητική αυτονομία δεν επιτεύχθηκε εξαρχής, καθώς για περίπου έξι χρόνια μετά την ολοκλήρωση των φάσεων ανάπλασής του δεν είχε συσταθεί ο οργανισμός διοίκησής του. Τα προβλήματα αυτά ακολουθούν η **ελλιπής συντήρησή** του και ο μειωμένος έλεγχος των επιτρεπόμενων ή μη χρήσεων στο χώρο του. Σαν αποτέλεσμα, οχλούσες χρήσεις που προβλέπονταν να απομακρυνθούν απο αυτό, παραμένουν στις θέσεις τους χωρίς την παραμικρή ενόχληση. Παράλληλα, προστέθηκαν επιπλέον παράταιρες χρήσεις στα όριά του που επηρεάζουν το χαρακτήρα που του είχε αρχικά προσδοθεί.

προβλήματα

1. & 2. μικρό καφέ
3. χώρος παιχνιδιού

4. εστιατόριο

Έτσι, η λειτουργία του πολυχώρου αναψυχής στο ανατολικό όριο του, αλλά και το μεγάλο κατάστημα γνωστής αλυσίδας super market ακριβώς δίπλα, **χαρακτηρίζουν την προσέλευση του κοινού**. Συγκεκριμένα, κατά το σαββατοκύριακο παρατηρήθηκε πως η μεγάλη προσέλευση του κοινού στον πολυχώρο συνεπάγεται και μια αύξηση της επισκεψιμότητας στο πάρκο, όχι όμως σαν αυτοσκοπούς απαραίτητα, αλλά συνδεδεμένη με τη λειτουργία του πολυχώρου. Αντίθετα, τις καθημερινές που η προσέλευση του κοινού στο χώρο αναψυχής είναι μειωμένη, το πάρκο καθίσταται μια διαδρομή κυρίως προς τις εμπορικές λειτουργίες στα όριά του, με μικρό χρόνο παραμονής από τους χρήστες και όχι σα περίπατο, κάτι που δε συμβαδίζει με τους στόχους δημιουργίας του.

*ο ρόλος του
πολυχώρου στα όριά
του*

Οι ενέργειες, οι οποίες καταλήγουμε πως είναι σημαντικό να γίνουν για τη βελτιστοποίηση των συνθηκών λειτουργίας του, έχουν να κάνουν, όσον αφορά στο πρακτικό κομμάτι, με την **αύξηση του προσωπικού γενικών καθηκόντων**, ατόμων δηλαδή που θα είναι αρμόδια για την επισκευή, τη συντήρηση και τη φύλαξη του χώρου του πάρκου. Επιπλέον, **η αύξηση των εσόδων** για τη στήριξη του είναι ένας εξίσου σημαντικός τομέας που θα πρέπει να μελετηθεί. Θα πρέπει να βρεθούν **μέθοδοι ήπιας εκμετάλλευσης του χώρου**, ικανές να αποφέρουν ένα σημαντικό ποσό για τη συντήρηση και τη λειτουργία του πάρκου. Τέτοιος τρόπος είναι για παράδειγμα η αγορά βιολογικών προϊόντων που ήδη λειτουργεί, χρειάζεται όμως περαιτέρω στήριξη. Ακόμα, η ενοικίαση ποδηλάτων θα εξυπηρετούσε και την κίνηση των επισκεπτών στην έκταση του πάρκου και θα απέφερε συγχρόνως κάποια οικονομική βοήθεια. **Θεμιτό θα ήταν επίσης να υπάρξει κρατική χορήγηση χρημάτων**, κυρίως σε ό,τι αφορά την προβολή του και την προσέλκυση κοινού.

θεμιτές ενέργειες

Όπως έχει αναφέρει χαρακτηριστικά η κυρία Κλουτσινιώτη, «ο σχεδιασμένος χώρος αποτελεί την υποδομή. Οι δραστηριότητες είναι εκείνες που δίνουν στο χώρο ζωτικότητα κι άνοιγμα προς την πόλη». Συνεπώς πρέπει **να δοθεί βάρος στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων και στην προβολή τους στο κοινό**. Η ορνιθολογική εταιρεία όπως έχει ήδη αναφερθεί, βοηθά σημαντικά προς την κατεύθυνση αυτή αφού προσφέρει ενημέρωση και εκπαίδευση σε ενήλικες και παιδιά, και φέρνει τον επισκέπτη σε επαφή με τη μαγεία της φύσης.

προβολή του πάρκου

Οι **πολιτιστικές εκδηλώσεις** που λαμβάνουν χώρα κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, συμβάλλουν με τον καλύτερο τρόπο στην προβολή του χώρου, αφού προσφέρουν το συνδυασμό της πολιτιστικής δημιουργίας με το φυσικό περιβάλλον. Δίνεται έτσι στον επισκέπτη-θεατή η δυνατότητα να απολαύσει την εκάστοτε δημιουργία συνδυασμένη με την εμπειρία του φυσικού τοπίου και της ηρεμίας που αυτό προσφέρει. Διεγείρονται όλες οι αισθήσεις, καθώς το άρωμα των δέντρων και των φυτών αναμειγνύεται με τον ήχο των βημάτων στο χώμα, και το απαλό αεράκι της καλοκαιρινής νύχτας σε ταξιδεύει σε μέρη που, κάθε άλλο παρά θυμίζουν τον πυκνό πολεοδομικό ιστό της πόλης. Σαν να παρακολουθείς την ίδια εκδήλωση σε κάποιο χωριό της Ελλάδας, ξυπνώντας ίσως και μνήμες της παιδικής ηλικίας.

εκδηλώσεις

διατήρηση χαρακτήρα

Ίσως τείθεται λοιπόν το ερώτημα... «Τί είναι προτιμότερο; Η προσπάθεια αύξησης της προσέλευσης του κοινού μέσω επενδύσεων και εμπορικών δραστηριοτήτων που θα εξασφαλίσουν την οικονομική ανεξαρτησία και ευημερία, θα αλλοιώσουν όμως το χαρακτήρα και τον αρχικό στόχο του, ή οι ήπιου χαρακτήρα επενδύσεις, ωστόσο όμως συνοδευόμενες από την αύξηση της προβολής του και ανάπτυξη προγραμμάτων φιλικών προς το περιβάλλον, που θα καταστήσουν το πάρκο γνωστό και θα αυξήσουν την επισκεψιμότητά του;» Για εμάς δε χωράει αμφιβολία. Η περιοχή δέχεται πιέσεις από γύρω σε επίπεδο δόμησης και κυκλοφορίας και είναι επιτακτική η ανάγκη επαναπροσδιορισμού του χαρακτήρα του. Αυτού δηλαδή που θέλει το πάρκο μέσο γνωριμίας του ανθρώπου με το περιβάλλον και παράλληλα ευαισθητοποίησής του προς αυτό. Θα πρέπει λοιπόν, όχι μόνο να διατηρήσουμε τις όποιες προσπάθειες γίνονται προς αυτή την κατεύθυνση, και τις οποίες έχουμε ήδη αναφέρει, αλλά να τις ενισχύσουμε και να τις προβαλλουμε στο κοινό, καθώς και να δημιουργήσουμε παράλληλα νέες που θα κερδίσουν την προσοχή του κόσμου.

Ακόμα, θα πρέπει να επισημάνουμε, πως πέρα απο την προβολή και την περαιτέρω ανάπτυξη του πάρκου, εξίσου σημαντική είναι και η **αναβάθμιση των συνθηκών πρόσβασης σε αυτό**. Χωρίς αυτό να σημαίνει πως το ήδη υπάρχον οδικό δίκτυο δεν επαρκεί, ωστόσο πιστεύουμε πως η αναβάθμιση των διαδρομών που ακολουθούνται **από τον πεζό επισκέπτη** θα είναι ένα θετικό στοιχείο για την ανάπτυξη της επισκεψιμότητάς του. Στην κατεύθυνση αυτή ίσως βοηθήσουν κάποιες πολεοδομικές ρυθμίσεις.

πρόσβαση πεζών

Τέλος, εφ'όσον καταλήγουμε πως η προβολή του πάρκου είναι επιτακτικής σημασίας, καλό θα ήταν να υπάρξει κάποιο **είδος σήμανσης** και γνωστοποίησης, όχι μόνο της ύπαρξης και της τοποθεσίας του συγκεκριμένου πάρκου, αλλά και όλων των πράσινων χώρων της Αθήνας στα πλαίσια μιας προσπάθειας να μας γίνουν συνείδηση και να αποτελούν μέρος της καθημερινότητάς μας.

σήμανση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ- ΠΗΓΕΣ- ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Γεώργιος Μ. Σαρηγιάννης: “Αθήνα 1830-2000 “. Αθήνα 2000
- ΔΠΜΣ 2005/119
- ΔΠΜΣ 2003/65
- ΔΠΜΣ 2007/19
- ΦΕΚ 20Δ' /19.1.96
- ΦΕΚ 172/ 26.7.2002
- ΒΙΒΛΙΟ ΙΛΙΟΥ
- Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
- www.ornithologiki.gr
- www.equal.genesis.gr/naturashop
- www.Emrlay.na.gr
- www.google earth.com
- www.wwf.gr
- www.scopous.com
- www.oasa.gr
- www.asda.gr
- www.pps.org
- www.minenv.gr
- www.el.wikipedia.org

**ΘΑ ΘΕΛΑΜΕ ΑΚΟΜΑ ΝΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΕΞΗΣ...**

- κος Τσοκανάς Β. (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.)
- κος Σουβατζής Λ. (Τοπογράφος Μηχ. Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.)
- κος Χρυσομαλλίδης (Ο.Α.)
- κος Κρεμμύδας Ν. (Ο.Α.)
- κα Κλουτσινιώτη Ρ. (Αρχιτέκτων Μηχ., ΟΡΣΑ, υπεύθυνη του έργου)

και φυσικά τον επιβλέποντα καθηγητή της διάλεξής μας

κο Γ. Χαϊδόπουλο.

